Nic. J. Leth.

de Scheol Hebraeorum.

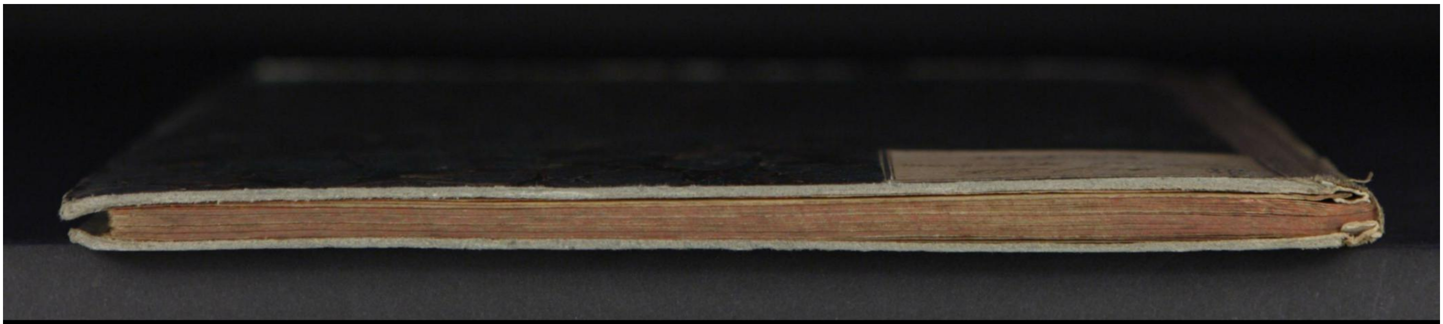
Helmest., 1682.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-423 4° 1812

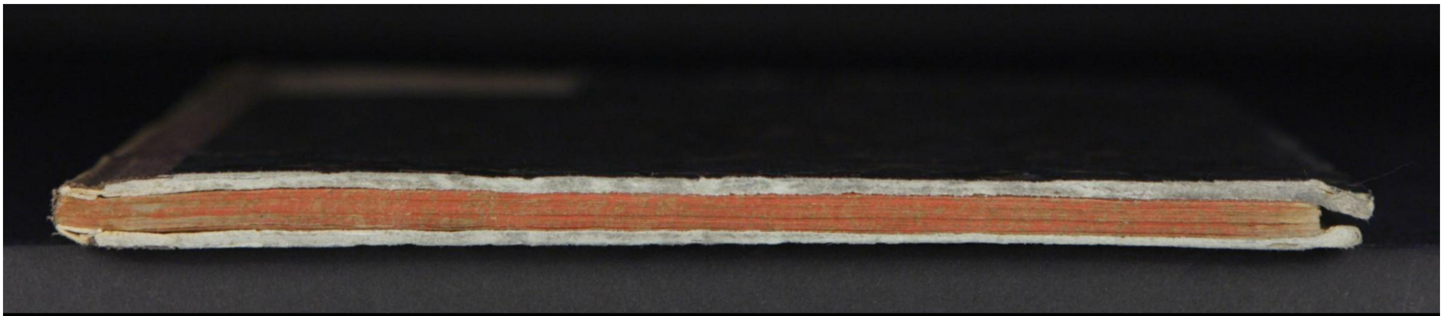

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-423 4° 1812

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-423 4° 1812

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-423 4° 1812

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-423 4° 1812

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-423 4° 1812

1,-423.

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
DA 1.-2.S 1 4°

1 1 01 0 4 01812 5

+REX

BIBLIOTHECA REG. HAFNIENSIS.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-423 4° 1812

C34.

DISPUTATIO PHILOLOGICA
DE
SCHEOL HEBRÆORUM, GRÆCIS Α'ΔΗ', LATINIS INFERNO SEU INFERIS,

QUAM

D. O. M. A.

IN ILLUSTRI ACADEMIA JULIA

PRÆSIDE

JOH. EBERHARDO BUSMANNO,

S. THEOL. Ddo ET ORIENTAL. LINGUAR. PROF. ORDIN.

Ad d. Maji

IN JULEO MAJORI

Publice defendendam ſuſcipiet

NICOLAUS JOHANNIS LETH
DANUS.
A. & R.

875

(o)

HELMESTADII,
Typis GEORG-WOLFGANGI HAMMI Acad. Typogr.
Anno M DC LXXXII.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-423 4° 1812

Job. xxxiix. verſ. 17. & ſeqq.

Nunquid detectæ ſunt tibi portæ mortis, & oſtia tenebroſa (umbræ lethalis) *vidiſti? Nunquid conſideraſti usq; ad latitudines terræ? Indica mihi, ſi noſti eam totam. In qua via lux habitet, & tenebrarum quis locus ſit, ut ducas unumquodq; ad terminos ſuos & intelligas ſemitas domus ejus.*

S. Hieronymus libr. adverſus Helvidium:

Ut hæc quæ ſcripta ſunt non negamus, ita ea quæ non ſunt ſcripta, renuimus.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-423 4° 1812

VIRO
MAXIME VENERANDO, NOBILISSIMO ATQUE EXCELLENTISSIMO,

DN. D. JOHANNI SEVERINI LETH,

SAC. REG. MAJEST. DAN. AC NORWEG. &c.

A

CONFESSIONIBUS ET CONCIONIBUS AULICIS PRIMARIIS,

PARENTI SUO PIE COLENDO,

EXERCITIUM HOC ACADEMICUM

D. D. C.

Filius obſervantiſſimus

NICOLAUS JOHANNIS LETH.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-423 4° 1812

Venerande Parens,

EFfluxit jam annus, ex quo patrio ſolo me pedem efferre, & celebriorem quandam Germaniæ Academiam ſalutare, Tua Paterna tulit voluntas. Subierunt interea animum meum partim aſſidua Paternorum in me meritorum recordatio, partim etiam anxium eadem gratâ mente agnoſcendi deſiderium. Etenim tot tantaque hæc ſemper extiterunt, & adhuc exiſtunt, ut aliter fieri non potuerit, quin & præteritorum memoria, & præſentium intuitus, ad gratum animum publicè declarandum ſæpiſſime me ſolicitarint. Non equidem eo inficias, quod ſæpius de ſummis in me collatis beneficiis cogitans,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-423 4° 1812

tans, animo diſtractus fuerim, incertus plane quid facerem, quum eadem ſatis digne deprædicare me non poſſe, & ut uno verbo me explicem, quicquid de iis dicerem, minus dicturum eſſe, probe adverterem. Hinc quoque eſt, quod imparem me eſſe ſolvendo lubens fatear (niſi parem efficere poſſit ſolvendi voluntas) nec mihi conceſſum eſſe inter id genus gratorum hominum numerari, quorum mentionem facit Seneca libr. IV. de Beneficiis cap. 21. *Qui aliquid pro eo quod acceperant, reddunt:* qui *oſtentare ſe poſſunt,* qui *habent, quod jactent, quod proferant.* Mihi interim ſufficere arbitror, ſi eorum modo adſcribar numero, qui *bono animo acceperunt beneficium, bono debent,* qui *ſi ultra facere nil poſſunt, referre gratiam cupiunt,* qui *volunt tantum, nec habent hujus voluntatis ſuæ ullum alium, quàm ſe teſtem.* Nam *& artifex eſt, cui ad exercendam artem inſtrumenta non ſuppetunt,* & *ſæpe etiam qui gratiam retulit, ingratus eſt: qui non retulit, gratus. Ut* enim *omnium aliarum virtutum, ita hujus ad animum tota æſtimatio*

matio redit, ut eleganter Senecam loco citato ſcribere noſti. מזרז למצוה כעושה מצוה: *Accinctus ad præceptum, eſt quaſi faciens præceptum*, dicere & Hebræi ſolent. *Voluntas* enim *&* *noluntas* (velle & nolle) *ſunt duo poli, circa quos*, tanquam circa duos cardines, *omnes actiones vertuntur*, הרצון והסירוב הם שני קטבים שכל הפעולות סובבות עליהן: libr. עקרת יצחק fol. 195. col. 1. יש רוצה ואין לו ויש שיש לו ואינו רוצה *Eſt qui voluntatem habet, ſed non facultatem; & eſt qui facultatem habet, ſed non voluntatem*, tractat. חולין fol. 7. col. 2. Quare *ſi non fiat id quod velis, velis id quod fit*, vel fieri poteſt, אם לא יהא מה שתרצה רצה מה שיהיה, libro צרי היגון fol. 7. col. 2. Gratum igitur, Optime Parens, demonſtraturus animum, conſtitui, quum in lucem niteretur parvus hicce fœtus, Tibi eundem offerre, & ſimul aliqualis induſtriæ meæ publicum aliquod exhibere teſtimonium. Quanquam certè dubius fuerim, num exiguas haſce pagellas, Philologicâ quarundam vocum explicatione repletas, nomini Tuo inſcribere auderem, cum

potius

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-423 4° 1812

potius grande aliquod volumen, dogmatica Theologorum doctrina refertum, Tibi competere non eſſem neſcius. Augebat inſuper metum graviorum Tuarum occupationum memoria, quas vel morari vel interpellare nefas duxi. Verùm enimvero probe attendens, æque illum in culpa eſſe, qui nihil audet, quàm qui plus audet, ne Syrtim evitaturus in Charybdim inciderem, non omnino à propoſito deſiſtendum putavi, certò perſuaſus, facilè daturum id Paternum in filium amorem, ut quicquid à me hic foret peccatum, Paterni affectus obduceretur tegumeuto. En accipe igitur, Cariſſime Pater, exile hoc exercitium, in gratæ mentis teſſeram, poſthabitoq́; oblati valore, aſpice ſaltem offerentis animum (*ſemper* enim *æſtimandus eſt animus dantis*, לעולם אומרין רעת הנותן, dicunt Hebræi, qui effecit ut *æque grata & accepta fuerit Deo ſimila pauperis ac bos divitis*, רצויה היתה סלת העני כשור העשיר) & quoniam, ut antea confeſſus ſum, dignas Tibi non agere, nedum referre, gratias poſſum, ſuccedant quæſo vota gratiarum

inopiæ,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-423 4° 1812

inopiæ, votisque detur, aliter quod fieri non poteſt. Serus in cœlum redeas, beet Te molli, tranquillâ & longâ, Summum illud cœlis quod præſidet Numen, ſenectute! Ita degas mortalis, voveo, ut Tibi poſt hanc vitam immortali vivant æternum gloria, fama! Scribeb. in Acad. Julia d. x. Apr. A. CIↃIↃC LXXXII.

Filius Tuus

obſervantiſſimus

NICOLAUS JOHANNIS LETH.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-423 4° 1812

DE שאול Seu DESCENSU AD INFEROS Exercitatio Philologica.

THESIS I.

DE Deſcenſu ad inferos Philologice acturis, & genuinam inprimis ſignificationem vocabuli שאול indagaturis, ad propriam vim τοῦ ἅδου Græcorum & Latinorum *Inferni* reſpiciendum erit. Hæc enim vocabula, quibus Hebræum שאול à LXX. Interpretibus & Vulgato Latino plerumque ſolet exprimi, notiora ferè ſunt quàm τὸ שאול Hebræorum. In declaranda autem voce obſcuriori recurrendum eſt ad aliam illi æquivalentem, ſed clariorem, ut ex uſu hujus, quæ iſtius quoque ſit ſignificatio propria, innoteſcat. Nempe *ut nummos quiſq; ad id, quod ſibi exploratum, & pro certo habet, exigit: ita & in cæteris agendum eſt*, quemadmodum optime monet Ariſtot. lib. 1. hiſt. animal. c. 6.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-423 4° 1812

§. II.

Ut ergo hinc ordiamur, ſciendum eſt quod ἅδης Græcis nihil aliud in genere ſit quàm obſcurus, abſconditus & ab omni humano conſortio remotus quidam locus, vel rectius, ſtatus ille, qui excipit mortem, ſive is refrigerii & quietis, ſive cruciatuum ſit plenus. Hoc ſenſu Theognis in ſententiis ℣. 1007. ſcribit:

Ὡς μάκαρ εὐδαίμων τε καὶ ὄλβιος, ὅστις ἄπειρος
Ἄθλων, εἰς ᾅδου δῶμα μέλαν κατέβη.

Quàm felix, beatus & fortunatus eſt, quisquis ignarus
Certaminum, in inferni domum obſcuram deſcenderit,

h. e. in ſtatum defunctorum pervenerit. Et ℣. 244.

— — ὅταν διοφερῆς ὑπὸ κεύθμασι γαίης
Βῇς, πολυκωκύτους εἰς αΐδαο δόμους,
Οὐδέ ποτ' οὐδὲ θανὼν ἀπολεῖς κλέος, οὐδέ γε λήσεις,
Ἄφθιτον ἀνθρώποις αἰὲν ἔχων ὄνομα.

— Poſtquam tenebroſas ſub latebras terræ
Iveris, in ædes luctuoſas inferni,
Non unquam neq; mortuus amittes gloriam, neq; etiam latebis,
Immarceſſibile ſemper hominibus habens nomen.

Rurſus ℣. 1119:

Μή με κακῶν μέμνησθε, πέπονθά τι οἷά τ' Ὀδυσσεύς,
Ὅς' αΐδου μέγα δῶμ' ἤλυθεν ἐξαναδύς.

Ne me malorum meminiſſe facite: paſſus ſum enim qualia Ulyſſes,
Qui inferni magnam domum acceſſit, inde *regreſſus.*

Phocylides in carmine ℣. 105:

Οὐκ ἐν ἐς ἅδην ὄλβον ἔχειν καὶ χρήματ' ἄγεσθαι,
Πάντες ἴσοι νεκύων. Ψυχῶν δὲ Θεὸς βασιλεύει.
Κοινὰ μέλαθρα δόμων αἰώνια καὶ πατρὶς ἅδης,
Ξυνὸς χῶρος ἅπασι, πένησί τε καὶ βασιλεῦσιν.

Non

Non licet in inferno opes habere, & divitias coportare.

Omnes mortui pares ſunt, Deus verò animabus imperat.

Communia & æterna domorum tecta & patria infernus,

Communis locus omnibus eſt pauperibus & Regibus, h. e. omnes tam divites quàm pauperes mortis conditionem ſubire coguntur. Plato in Phædone ſive Dialogo de anima: Τῷ ὄντι ἄρα οἱ ὀρθῶς φιλοσοφοῦντες ἀποθνήσκειν μελετῶσι, καὶ τὸ τεθνάναι ἥκιστ' αὐτοῖς ἀνθρώπων φοβερόν. — εἰ γὰρ διαβέβληνται μὲν πανταχῇ τῷ σώματι, αὐτὴν δὲ καθ' αὑτὴν ἐπιθυμοῦσι τὴν ψυχὴν ἔχειν, τούτου δὲ γιγνομένου φοβοῖντο καὶ ἀγανακτοῖεν, οὐ πολλὴ ἂν ἀλογία εἴη, εἰ μὴ ἄσμενοι ἐκεῖσε ἴοιεν, ὁ ἀφικομένοις ἐλπίς ἐστιν, οὗ διὰ βίου ἤρων τυχεῖν; ἤρων δὲ φρονήσεως. ᾧ τε διεβέβληντο, τούτου ἀπηλλάχθαι συνόντος αὐτοῖς; ἢ ἀνθρωπίνων μὲν παιδικῶν καὶ γυναικῶν καὶ υἱέων ἀποθανόντων, πολλοὶ δὴ ἑκόντες ἠθέλησαν εἰς ᾅδου ἐλθεῖν, ὑπὸ ταύτης ἀγόμενοι τῆς ἐλπίδος, τῆς τοῦ ἔψεσθαί τι ἐκεῖ ὧν ἐπεθύμουν, καὶ ξυνέσεσθαι. φρονήσεως δὲ ἄρα τις τῷ ὄντι ἐρῶν, καὶ λαβὼν σφόδρα τὴν αὐτὴν ταύτην ἐλπίδα μηδαμοῦ ἄλλοθι ἐντεύξεσθαι αὐτῇ ἀξίως λόγου ἢ ἐν ᾅδου, ἀγανακτήσει τε ἀποθνήσκων, καὶ οὐκ ἄσμενος εἶσιν αὐτόσε; Quæ ita interpretatur Marſilius Ficinus: *revera igitur recte Philoſophantes mortem commentantur* (meditantur), *atq; ab ea minime omnium perterrentur. — Cum enim corpus quidem ubiq; aſpernentur, animum verò ipſum cupiant ſecundùm ſe ipſum habere, nonne ſumma eſſet abſurditas, ſi tunc quando id evenit, expaveſcant, moleſteq; ferant, neq; libenter illuc proficiſcantur, quò quum pervenerint, ſpes eſt eo quidem quod amabant in vita, potiri, amabant autem ſapientiam: eo autem cujus commercium mo-*

leſte ferebant liberari? An verò amatis & mulieribus & filiis defunctis, multi jam ſponte voluerunt ad inferos proficiſci, ſperantes eos ibi viſere, (eorum aliquid ibi videre) *cum eisq; verſari quos* (quæ) *amaverant? Sapientiæ autem verus amator, vehementer in hanc ipſam ſpem adductus, non aliter eam pro dignitate ulla ſe comparaturum quàm ſi moriatur* (apud inferos), *imminentem mortem ægre feret, annon libenter hinc illuc emigrabit?* Et poſtea: καὶ κινδυνεύωσι καὶ οἱ τὰς τελετὰς ἡμῖν οὗτοι κατασήσαντες, οὐ φαῦλοί τινες εἶναι, ἀλλὰ τῷ ὄντι πάλαι αἰνίττεσθαι, ὅτι ὃς ἂν ἀμύητος καὶ ἀτέλεστος εἰς ᾅδου ἀφίκηται, ἐν βορβόρῳ κείσεται. ὁ δὲ κεκαθαρμένος τε καὶ τετελεσμένος ἐκεῖσε ἀφικόμενος, μετὰ Θεῶν οἰκήσει, h. e. interprete eodem Marſilio Ficino: *Quamobrem hi qui myſteria nobis conſtituerunt, minime contemnendi videntur, ſed re vera jamdudum occulte nos admonere, quicunq; non expiatus, neque initiatus migrabit ad inferos, eum jacere in luto: quicunque verò purgatus atque initiatus illuc acceſſerit, cum Diis habitare.* Eodem libro non procul à fine: λέγεται ὡς ἄρα τελευτήσαντα ἕκαστον, ὁ ἑκάστου δαίμων ὅσπερ ζῶντα εἰλήχει, οὗτος ἄγειν ἐπιχειρεῖ εἰς δή τινα τόπον, οἷ δεῖ τοὺς ξυλλεγέντας διαδικασαμένους, εἰς ᾅδου πορεύεσθαι, *ferunt quemlibet hinc illuc emigrantem, ab eo dæmone, quem vivens ſortitus fuerat, in locum quendam duci, ubi oporteat omnes unà collectos judicari, ac deinde ad inferos proficiſci.* Dialog. 2. de republica: ἐν ᾅδου δίκην δώσομεν, ὧν ἂν ἐνθάδε ἀδικήσομεν, ἢ αὐτοὶ ἢ παῖδες παίδων, *apud inferos pœnas dabimus eorum quæ hic injuſte commiſerimus, vel nos, vel nati natorum.* Jamblichius in protreptico cap. 9: τῆς δικαιοσύνης, ὥς φασιν οἱ σοφοὶ τῶν ποιητῶν, ἐν ᾅδου κομιζόμεθα τὰς δωρεὰς, *juſtitiæ, ut ſapientes Poëtæ perhibent, apud inferos percipimus dona*

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-423 4° 1812

& munera, i.e. poſtquam è vita hac exceſſerimus. Diogenes Laërtius lib. 6. in vita Antiſthenis: μυούμενός ποτε τὰ Ὀρφικὰ, τοῦ ἱερέως εἰπόντος ὅτι οἱ ταῦτα μυούμενοι πολλῶν ἀγαθῶν ἐν ᾅδου μετίσχουσι, τί οὖν (ἔφη) οὐκ ἀποθνήσκεις; *Quum aliquando Orphicis myſteriis initiaretur* (Antiſthenes) *diceretque ſacerdos, ejusmodi iniatos bonis plurimis apud inferos* (hoc eſt, vitâ defunctos) *perfrui, Cur igitur, ait, ipſe non moreris?* Ita & Diphilus Comicus apud Clementem Alexandrinum lib. 5. Stromatum:

> Ἐστὶν Δίκης ὀφθαλμὸς, ὃς τὰ πάνθ' ὁρᾷ.
> Καὶ γὰρ καθ' ᾅδην δύο τρίβους νομίζομεν·
> Μίαν, δικαίων, ἑτέραν δ' ἀσεβῶν εἶναι
> Ορον. καὶ εἰ τοὺς δύο καλύψει ἡ γῆ.
> *Eſt juſtus oculus, cuncta qui ſolus videt.*
> *Hinc inferorum ponimus duplicem locum:*
> *Hunc deſtinamus impiis, illum piis.*
> *Uterque quamvis conditus terra latet.*

Et mox:

> — — μηδὲν πλανηθῇς·
> Ἐστὶν ᾅδου κρίσις· ἥνπερ ποιήσει
> Θεὸς ὁ πάντων δεσπότης, οὗ τοὔνομα
> Φοβερώτερόν ἐστιν, οὐδ' ἂν ὀνομάσαιμ' ἐγώ.
> *Errare noli: judicem inferi dabunt:*
> *Deum, ſupremum Regem & autorem omnium.*
> *Cujus nec horridum ipſe nomen dixerim.*

Plura ejusmodi teſtimonia ex Poëtis & aliis claſſicis autoribus Græcis collegit Dn. D. Grabius, Theologus antehac Regiomontanus, nunc Stargardienſis in Pomerania Eccleſiæ ſupremus antiſtes, in appendice apologetica libello Urbani Rhegii de formulis caute loquendi ſubjecta.

 §. III. Inde

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-423 4° 1812

§. III.

Inde porro deſcendere εἰς ᾅδου (ſubintell. οἶκον vel δόμον) Græcis idem eſt quod mori aut in ſtatum defunctorum pervenire. Hac notione iterum Anaxagoras apud Diogenem Laërtium lib. 2. in vita ejus, *indignanti cuidam ac moleſte ferenti, quòd in alieno ſolo moreretur*, reſpondebat: *Bono eſto animo*, πανταχόθεν ὁμοία ἐστὶν ἡ εἰς ᾅδου κατάβασις, *idem undique in infernum deſcenſus eſt*, h. e. perinde eſt, ſive quis in patrio, ſive in peregrino ſolo moriatur: in mortuorum enim ſtatum æque cito pervenit unusquisque, qui diem obit ſupremum, ubicunque etiam locorum vitam exhalet. Meminit hujus dicti Anaxagoræ & Cicero l. 1. Tuſcul. quæſt. ita ſcribens: *Præclare Anaxagoras, qui cum Lampſichi moreretur, quærentibus amicis, vellet Clazomenas in patriam, ſi quid accidiſſet, afferri: nihil neceſſe eſt, inquit, undique enim ad inferos tantundem viæ eſt.* Et Crates apud eundem Laërt. l. 6. *quum ſentiret ſe morti proximum, inſpiciebat ſe ipſum dicens*,

— — στείχεις δὴ φίλε κυρτῶν,
Βαίνεις εἰς ἀΐδαο δόμους, κυφὸς ὥρην διὰ γῆρας.
— — *Vadis nunc, optime curve,*
Vadis ad orci ædes, longa gibboſe ſenecta.

Erat quippe ex ſenectute curvatus. Eadem ſignificatione Euripides in Hippolyto ſcribit:

Ὅδ᾽ ὁ σεμνὸς ἐγὼ, καὶ θεοσέπτωρ,
Ὅδ᾽ ὁ σωφροσύνῃ πάντας ὑπερέχων,
Προὔπτον ἐς ᾅδην στείχω κατ᾽ ἄκρας
Ὀλέσας βίοτον.
Ille ego caſtus ac in Deos pius,
Ille, qui continentia cunctos ſupero,

Certe

Certe ad inferos abeo, omnino
Deperdita vita,

id eſt, in ſtatum defunctorum migro. Et paulo poſt:

Εἴθε με κοιμάσειε τὸν δυσδαίμονα
Ἅιδου μέλαινα, νυκτερός τ' ἀνάγκα.

Utinam me miſerum conſopiat
Plutonis (inferni) *atra, nocturnaque neceſſitas.*

Sic in Alceſtide Eumelus Alceſtidis filius, lugens mortem matris ſuæ:

Ἰώ μοι τύχας, μαῖα δὴ κάτω
Βέβηκεν, οὐκ ἔτ' ἐστὶν, ὦ
Πάτερ, ὑφ' ἁλίῳ.

Hei mihi propter calamitatem, mater jam ad in-
Abiit, non amplius eſt, ô (*feros*
Pater, ſub ſole.

Denique & Herculem in tragœdia iſta, quam Herculem furentem inſcripſit, hoc modo loquentem introducit:

Ἦπου κατῆλθον αὖθις εἰς ᾅδου μολών;
Ευρυσθέως δίαυλον εἰς ᾅδου πάλιν;

Numnam redii iterum ad inferos,
Euryſthei reciprocam viam ad inferos profectus?

i. e. vitâ defunctus ſeu mortuis aſſimilatus?

§. IV.

Nec incommode ſtatus defunctorum ita appellari potuit. Cum enim Gentiles ductu luminis naturæ inveſtigare aut intelligere nequirent, qualis ſtatus hominis mortem exciperet, & ubi anima poſt diſſolutionem à corpore maneret, videntur ſtatum illum in genere appellaſſe ᾅδην, q. d. ἀειδὴς vel ἀϊδὴς, h. e. ſtatus *inſpectabilis, inviſibilis*, qui oculis cerni non poteſt, hominique

minique per naturam fere eſt incognitus. Quanquam non omnes de origine vocis conſentiunt. Plato enim in Cratylo ᾅδην dici putat ἀπὸ τοῦ πάντα τὰ καλὰ εἰδέναι, *quod noſcat omnia pulchra*. Credidit enim, eos, qui virtuti hic ſtrenuam navaſſent operam, poſt mortem in ſtatum lætum, pacatum & felicem tranſire. Hermogenes autem, teſte Platone eodem loco, ᾅδην dictum exiſtimavit quaſi τὸ ἀειδές. Ὁ δὲ ᾅδης, ait Socrates apud Platonem loco citato, οἱ πολλοὶ μέν μοι δοκοῦσιν ὑπολαμβάνειν τὸ ἀειδὲς προσειρῆσθαι τῷ ὀνόματι τούτῳ. καὶ φοβούμενοι τὸ ὄνομα, Πλούτωνα καλοῦσιν αὐτόν, h. e. ᾅδης *multi interpretantur quaſi* τὸ ἀειδὲς (inviſibile, triſte, tenebroſum) *atque hoc nomen horrentes Plutonem vocitant.* De Plutone verò hæc præmittit: τὸ δὲ Πλούτωνος, τοῦτο μὲν κατὰ τὴν τοῦ Πλούτου δόσιν, ὅτι ἐκ τῆς γῆς κάτωθεν ἀνίεται ὁ Πλοῦτος, ἐπωνομάσθη. *Plutonem verò quaſi* πλούτου (divitiarum) *datorem dicimus, quoniam divitiæ ex terræ viſceribus eruuntur*. Conſentit & Plutarchus in libello, *an recte dictum ſit, latenter eſſe vivendum*, ubi ita ſcribit: ᾅδην ὀνομάζουσιν, ὡς ἂν εἰς ἀειδὲς καὶ ἀόρατον ἡμῶν, ὅταν διαλυθῶμεν, βαδιζόντων, *Aden dicunt* (Plutonem) *quod nos, cum diſſolvimur, eamus in id quod aſpectui viſuique eſt inacceſſum*. Spectant huc & illa Platonis iterum è Phædone ſive dialogo de anima: ἡ δὲ ψυχὴ ἄρα τὸ ἀειδὲς, τὸ εἰς τοιοῦτον τόπον ἕτερον οἰχόμενον γενναῖον καὶ καθαρὸν καὶ ἀειδῆ εἰς ᾅδου, ὡς ἀληθῶς παρὰ τὸν ἀγαθὸν καὶ φρόνιμον Θεὸν &c. *Anima quæ inviſibile quiddam eſt, in ſimilem quendam aliumque locum migrat, excellentem, purum, inviſibilem, in infernum, revera ad bonum ſapientemque Deum.* Nempe derivarunt hi ᾅδην ab α privativo & ἰδεῖν aoriſto 2. verbi εἴδω video, à *non videndo*, quam originationem

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-423 4° 1812

nem probat & Euſtathius initio Iliad. qui & *Atticorum more* vocem ᾅδης aſpirari ibidem docet, cum aliàs non ἅδης cum aſpero, ſed ᾄδης cum tenui ſpiritu, ordinarie dicendum fuiſſet. Quamvis ipſe Plato, ut jam tum paulo ante innuimus, hic diſſentiat. Ita enim ille ad Hermogenem, libro ſupra citato (nempe in Cratylo): Καὶ τό γε ὄνομα ὁ ᾅδης, ὦ Ἑρμόγενες, πολλοῦ δεῖ ἀπὸ τοῦ ἀειδοῦς ἐπωνομάσθαι. ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ἀπὸ τοῦ πάντα τὰ καλὰ εἰδέναι, ἀπὸ τούτου ὑπὸ τοῦ ὀνομαθέτου ᾅδης ἐκλήθη, *longe abeſt, O Hermogenes, ut nomen* ἅδης *quaſi* ἀειδὲς *ſit dictum, imo ab eo trahitur quod eſt* εἰδέναι (noſſe) *omnia pulchra, ex hoc à nominum conditore* ᾄδης *eſt nuncupatus*. Aliis ᾄδης ita dicitur quaſi ἀηδὴς, *injucundus*, ab ἥδω, *lætor*, in quo nihil ſit ἡδὺ, *ſuave*: qui propterea & Jota literæ α ſubſcribere nolunt. Hinc Auguſtinus l. 12. de Gen. ad lit. c. 34. ſcribit: *in Græca lingua origo nominis quo appellantur inferi, ex eo quod nihil ſuave habeant, reſonare perhibetur.*

§. V.

Eadem verò eſt & vocis *Inferni* vel potius *Inferorum* (*Inferni* enim vocem ſubſtantivam in Cicerone & aliis ejus notæ ſcriptoribus non invenies) apud Latinos ſignificatio. Sic Cicero orat. 22. quæ quarta eſt in Catilinam: *Itaque*, inquit, *ut aliqua in vita formido improbis eſſet poſita, apud inferos ejusmodi quædam illi antiqui ſupplicia impiis conſtituta eſſe voluerunt: quod videlicet intelligebant, his remotis, non eſſe mortem ipſam pertimeſcendam.* Et l. 1. de inventione n. 56: *In eo, quod in opinione poſitum eſt, hujusmodi ſunt probabilia: impiis apud inferos pœnas eſſe præparatas*, h. e. poſtquam ex hac vita diſceſſerint. Propertius:

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-423 4° 1812

Haud ullas portabis opes Acherontis ad undas:
Nudus ad infernas ſtulte veheris aquas,

i. e. nudus in ſtatum mortuorum pervenies. Vellejus Paterculus l. 2. hiſtor. de Pompejo verba faciens: *Qui ſi ante biennium, quàm ad arma itum eſt, perfectis muneribus theatri, & aliorum operum, quæ ei circumdedit, graviſſima tentatus valetudine deceſſiſſet in Campania — defuiſſet fortunæ deſtruendi ejus locus; &, quam apud ſuperos habuerat magnitudinem, inlibatam detuliſſet ad inferos.* Florus l. 4. epit. rerum humanar. c. 8. de eodem Pompejo: *magni famam ducis ad inferos ſecum tuliſſet, ſi nihil tentaſſet ulterius*, h. e. magnam magni ducis gloriam, etiam poſt mortem duraturam, ſibi comparaſſet. Papinius Statius l. 4. Thebaidos in argumento:

Nec non Tireſias infernas conſulit umbras.

In quem locum ita Scholiaſtes vetus: *Infernas, i. e. infernales, ſtygias, tartareas. Omnia enim poſt mortem inferna & infernalia dicuntur, ut viventia ſuperis adſcribuntur.*

§. VI.

Neque dubium eſt quin iſte, quem diximus, vocis ᾅδου eique apud Latinos reſpondentis vocis *inferorum* ſenſus etiam in Scripturis obtineat. Autor libri Sap. c. 1. ℣. 13. 14: ὁ Θεὸς θάνατον οὐκ ἐποίησεν — οὔτε ᾅδου βασίλειον ἐπὶ γῆς. *Deus mortem non fecit — nec inferorum regnum* eſt *in terra*, nempe ex inſtitutione Dei. Hoc vult dicere: non à Deo conſtitutum eſt, ut mors Regiam ſuam & quaſi Baſilicam (in Græco enim eſt βασίλειον, qua voce domus Regia proprie notatur, quemadmodum & Latinis *Baſilicæ* olim dicebantur Regum habitacula) in terra figeret, h. e. in homines, quibus terram

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-423 4° 1812

terram incolendam dederat Deus, jus ac poteſtatem exerceret, ſed à Satana & peccato, in quod ille induxit hominem, id provenit, ſicut ipſe diſerte addit c 2. ℣. 24: *invidiâ autem diaboli mors introivit in orbem terrarum*, item ℣. 16: *impii verò manibus & ſermonibus accerſiverunt mortem, amicam arbitrati eam.* Cap. I. ℣. 1: οὐκ ἔστιν ἴασις ἐν τελευτῇ ἀνθρώπου, καὶ οὐκ ἐγνώσθη ὁ ἀναλύσας ἐξ ᾅδου, *non eſt remedium adverſus mortem hominis, nec cognitus eſt ullus qui ab inferis reverterit*, i. e. ex mortuis. Baruch c. II. ℣. 17. 18: οὐχ οἱ τεθνηκότες ἐν τῷ ᾅδῃ, ὧν ἐλήφθη τὸ πνεῦμα αὐτῶν ἀπὸ τῶν σπλάγχνων αὐτῶν, δώσουσι δόξαν καὶ δικαίωμα τῷ κυρίῳ· ἀλλὰ ἡ ψυχὴ ἡ λυπουμένη ἐπὶ τὸ μέγεθος &c. *Non mortui qui ſunt in inferno, quorum ſpiritus acceptus eſt à viſceribus ſuis* (ipſorum), *dabunt honorem & juſtificationem* (laudem juſtitiæ) *Domino, ſed anima quæ triſtis eſt ſuper magnitudinem mali* &c. Ubi ἐν ᾅδῃ aperte collocantur *mortui*. Cap. 3. ℣. 11: τί ἐστιν Ἰσραήλ, ὅτι ἐν γῇ τῶν ἐχθρῶν ἐπαλαιώθης; ἐν γῇ ἀλλοτρίᾳ συνεμιάνθης τοῖς νεκροῖς; προσελογίσθης μετὰ τῶν εἰς ᾅδου Vulg. *Quid eſt Iſraël quod in terra inimicorum es? inveteraſti in terra aliena, coinquinatus es cum mortuis: deputatus es cum deſcendentibus in infernum.* Ubi *deſcendentes in infernum* & *mortui* inter ſe permutantur. Siracides cap. IX. ℣. 15: μὴ εὐδοκήσῃς ἐν εὐδοκίᾳ ἀσεβῶν, μνήσθητι ὅτι ἕως ᾅδου οὐ μὴ δικαιωθῶσιν, *ne placeant tibi impiorum placita, memento eos ad inferos usq;*, i. e. usque ad mortem, *minime juſtos fore.* Cap. XIV. ℣. 12: μνήσθητι, ὅτι θάνατος οὐ χρονιεῖ, καὶ διαθήκη ᾅδου οὐχ ὑπεδείχθη σοι, *memento mortem non tardare, & teſtamentum inferorum* (ſive pactum cum inferis) *non fuiſſe demonſtratum tibi*, h. e. non eſſe tibi declaratum ſtatum tempus,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-423 4° 1812

quo ad inferos migrare, ſive in ſtatum mortuorum pervenire debeas. Eod. cap. ℣. 16: Δὸς καὶ λάβε, καὶ ἁγίασον τὴν ψυχήν σου, ὅτι οὐκ ἔστιν ἐν ᾅδου ζητῆσαι τροφήν, *Da & accipe, & ſanctifica animam tuam, quoniam non eſt apud inferos*, h. e. in mortis ſtatu, *cur alimentum quæras.* Cap. XLI. ℣. 7: Εἴτε δέκα, εἴτε ἑκατὸν, εἴτε χίλια ἔτη, οὐκ ἔστιν ἐν ᾅδου ἐλεγμὸς ζωῆς. *ſive decem, ſive centum, ſive mille annos* natus fueris, *non eſt in inferno accuſatio vitæ*, h. e. ubi in ſtatum mortuorum ventum eſt, parum refert, multos ne an paucos annos quis vixerit. Nemo enim ex eo capite illic arguitur, ſed quod annos ſuos, ſive multi illi fuerint, ſive pauci, male collocaverit. Bene Junius & Tremellius in hunc locum: *Poſt mortem non initur tecum ratio quantum vixeris, neq; tibi vertetur crimini parum aut multum vixiſſe, ſed male vixiſſe te, & male actæ vitæ ratio ſubducetur.* Inprimis verò notabilis eſt locus qui occurrit c. XLIIX. ℣. 5. ubi inter alia miracula ab Elia patrata etiam hoc deprædicat, quod mortuum (ſepulchro nondum illatum) in hanc vitam reduxerit ἐξ ᾅδου, i. e. ex mortis ſtatu. ὁ ἐγείρας, ait, νεκρὸν ἐκ θανάτου, καὶ ἐξ ᾅδου (al. addunt ψυχὴν) ἐν λόγῳ ὑψίστου. Vulg. *Qui ſuſtuliſti mortuum ab inferis, de ſorte mortis, in verbo Domini Dei.* Vid. 1. Reg. XVII. ℣. 21. 22. Sic & c. LI. ℣. 7. Deo gratias agit Siracides, quod è faucibus profundis inferni, ἐκ βάθους κοιλίας ᾅδου (*ex profundo Orci ventre*, ut vertit Arias Montanus) h. e. è ſtatu & conditione mortis certiſſimæ, ipſum eripuiſſet. Ita enim ipſemet id exponit ℣. 8. cum ait: ἤγγισεν (al. ἤγγισεν) ἕως θανάτου ἡ ψυχή μου καὶ ἡ ζωή μου ἦν σύνεγγυς ᾅδου κάτω, *appropinquaverat ad mortem usq; anima mea, & vita mea appropinquans erat in inferno deorſum.* Libro

quo-

quoque III. Maccabæorum aliquoties vocabulum ᾅδης hac ſignificatione uſurpatum occurrit. V. g. cap. IV. ℣. 7. de novis conjugibus dicitur, quod ſub tyrannide Ptolemei Philopatoris, *in florente ætate adoleſcentiæ, laqueis coronarum loco cervicibus implexi, pro convivio juvenilibusq; deliciis reliquos nuptiarum dies in lamentationibus degerint*, πρὸ πόδας ἤδη τὸν ᾅδην ὁρῶντες κείμενον, *jam ante pedes infernum poſitum videntes*, id eſt, mortem. Et cap. V. ℣. 32. de Judæis narratur, quod, *quum illud ſibi ultimum vitæ momentum eſſe arbitrarentur, pronos unanimiter ſe ipſos proſternentes, & infantes ab uberibus ſeponentes, inclamaverint voce magna univerſitatis principem, ſupplicantes, ut apparitione illuſtri facta miſeraretur ipſos jam ad portas inferorum conſtitutos*, πρὸς πύλαις ᾅδου καθεστῶτας.

§. VII.

Eadem ſignificatio vocis ᾅδου occurrit etiam in Novo Teſtamento, v. g. Luc. XVI, 23. ubi non minus pauper ille ac pius Lazarus ἐν ᾅδῃ poſt obitum fuiſſe videtur, quàm dives impius, verùm cum hoc diſcrimine, quod hic fuerit conſtitutus ἐν βασάνοις, *in tormentis*, ille verò ἐν τοῖς κόλποις τοῦ Ἀβραὰμ, *in ſinu Abrahæ*, hoc eſt, in ſtatu refrigerii, ſolatii & quietis. Lutherus quidem verſiculum 23. hunc in modum tranſtulit: Alß er nun in der Hölle und in der Quaal war/ hub er ſeine Augen auff/ und ſahe Abraham von ferne/ und Lazarum in ſeinem Schoß. Ubi vocabulum Hölle/ Germanis ambiguum, vulgo pro Gehenna, ſive loco tormentorum, accipitur, quaſi nemo poſſit eſſe in inferno ſ. ᾅδῃ, qui non ſimul ſit in tormentis, quemadmodum vertit & Syrus:

וכד משתנק בשיול ארים עינוהי מן רוחקא, *& quum torqueretur in inferno, ſuſtulit oculos ſuos è longinquo* &c. Verùm in Græco ita ſonant verba, atque ita ſe habet conſtructio: Καὶ ἐν τῷ ᾅδῃ ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, ὑπάρχων ἐν βασάνοις, ὁρᾷ τὸν Ἀβραὰμ ἀπὸ μακρόθεν, καὶ Λάζαρον ἐν τοῖς κόλποις αὐτοῦ. Quæ commodius forſan ita vertas: Als er nun in der Hölle ſeine Augen auffhub/ und in der Quaal war/ ſah er Abraham von ferne/ und Lazarum in ſeinem Schoß. Æthiops: *in inferno elevavit oculos ſuos, & cum eſſet in cruciatu, vidit Abraham è longinquo, & Lazarum in ſinu ejus.* Ecce dives in inferno elevans oculos ſuos, Abrahamum pariter videt & Lazarum, ἀπὸ μακρόθεν quidem ſ. *è longinquo*, verùm ita tamen, ut inter Abrahamum Lazarumque in ſinu ejus conſtitutum, & inter locum in quo dives erat, non niſi χάσμα μέγα, *magnus* aliquis *hiatus* (ut ℣. 26. hujus capitis dicitur) interceſſerit. Quo ipſo indicari videtur, quod & Abraham & Lazarus & dives in inferno fuerint, cum eo tamen, quod jam dedimus, diſcrimine. Non aliter ſane multi ex Veteribus hunc locum intellexerunt. Inde Chryſoſtomus homil. de divite: *Audivimus*, inquit, *quid utriq; in terra ſuſtinuerint: videamus, quid utriq; eorum apud inferos patiantur.* Hieronymus epiſt. 25: *Et Abraham licet in loco refrigerii, tamen apud inferos fuiſſe ſcribitur.* Theophilus Antiochenus l. 4. allegoriarum in Johannem: *In hoc, quod apud infernum Abrahamum videt* (dives), *hæc ſubeſſe quibusdam ratio putatur, quod omnes Sancti ante adventum Domini noſtri Jeſu Chriſti ad inferna, licet ad refrigerii locum deſcendiſſe leguntur.* Tertullianus lib. de idololatria c. 13: *Sic & Lazarus*

apud

apud inferos in ſinu Abrahæ refrigerium conſecutus; contra dives in tormento ignis conſtitutus. Atque hinc & in Apocalypſi paſſim θάνατος & ᾅδης conjunguntur. Veluti cap. I. ℣.18: ἔχω τὰς κλεῖς τοῦ ᾅδου καὶ τοῦ θανάτου (Syr. אית לי קלידא דמותא ודשיול) *habeo claves mortis & inferni.* Cap.xx. ℣. 13: ὁ θάνατος καὶ ὁ ᾅδης (מותא ושיול) ἔδωκαν τοὺς ἐν αὐτοῖς νεκροὺς, *Mors & infernus reddiderunt mortuos ſuos.* ℣. 14: ὁ θάνατος καὶ ὁ ᾅδης ἐβλήθησαν εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρός. *Infernus & mors conjecti ſunt in ſtagnum ignis.* Syrus: ומותא ושיול אתתרמיו בהי ימתא דנורא. Luth. der Tod und die Hölle wurden geworffen in den feurigen Pful. Imo cap. VI. ℣. 8. ᾅδης expreſſe ſequi perhibetur Mortem. Καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ ἵππος χλωρὸς, καὶ ὁ καθήμενος ἐπάνω αὐτοῦ ὄνομα αὐτῷ ὁ θάνατος· καὶ ὁ Αδης ἀκολουθεῖ μετ' αὐτοῦ, *& vidi, & ecce equus pallidus, & qui ſedebat ſuper eum, nomen illi Mors* (Syr. שמא לה מותא): *& Infernus* (ושיול) *ſequitur eum.* Ubi per Mortem ipſe actus moriendi, per ᾅδην autem ſtatus ſequens deſignari videtur.

§. IIX.

Quod igitur Græci ᾅδην, Latini Infernum dicunt, id Hebræis proprie videtur eſſe שאול. Conſideremus omnia & ſingula Scripturæ loca, in quibus vox illa in Codice Hebræo uſurpata occurrit (ex inductione enim exemplorum & locorum parallelorum genuina vocum ſignificatio inter alia eruenda eſt) & rem ita ſe habere liquido conſtabit. Geneſ. XXXVII, 35. dicebat Patriarcha Iſraël de filio ſuo Joſepho, quem non ſepultum, ſed à beſtia devoratum credebat: כי־ארד אל־בני אבל שאלה *deſcendam ad filium meum lugens in infernum.* Hoc volebat dicere Patriarcha: moriar

in

in luctu hoc, in quem me vocavit triſte illud de internecione filii mei nuncium. Cap. XLII. ℣. 38: *Si quid ei* (Benjamino) *adverſitatis acciderit in terra ad quam pergitis, deſcendere facietis canitiem meam cum dolore in infernum*, והורדתם את־שבתי בינון שאולה, i. e. me canum (Levit. XIX, 32.) ſive ſenem præ triſtitia & mœrore ante tempus diem obire ſinetis, hujusque rei occaſionem quandam præbebitis. Vid. & Geneſ. XLIV. ℣. 29. & 31. ubi eadem fere verba habentur. Num. XVI. ℣. 28. & ſequentibus: *In hoc ſcietis, quod Dominus miſerit me. — Si conſveta hominum morte interierint* (ſeditioſi illi, Core, Dathan & Abiron) — *non miſit me Dominus. Sin autem novam rem fecerit Dominus, ut aperiens terra os ſuum deglutiat eos & omnia quæ ad illos pertinent, deſcenderintq; viventes in infernum* (וירדו חיים שאלה), *ſcietis quod blaſphemaverint Dominum. Confeſtim igitur ut ceſſavit loqui, dirupta eſt terra ſub pedibus eorum: & aperiens os ſuum, devoravit illos cum tabernaculis ſuis & univerſa ſubſtantia eorum, deſcenderuntque vivi in infernum* (וירדו הם וכל־אשר להם חיים שאלה) *operti humo, & perierunt de medio multitudinis.* LXX: Καὶ κατέβησαν αὐτοὶ, καὶ πάντα ὅσα ἐστὶν αὐτοῖς, ζῶντες εἰς ᾅδου, καὶ ἐκάλυψεν αὐτοὺς ἡ γῆ &c. Senſus eſt, Core, Dathan & Abiron (Abiram), cum omnibus ſuis, non perſonis ſolùm ſed & rebus, vivos (h. e bene valentes, ſanos & incolumes, nullo præcedente morbo) à terra fuiſſe abſorptos, ita ut perſonæ quidem illæ poſt factam diſſolutionem animæ à corpore revera in ſtatum defunctorum & τοῦ damnatorum (quantum ad animam), tabernacula autem & corpora horum hominum in voraginem quandam

ſubter-

ſubterraneam devenerint. *Ut enim cœlum dicitur non tantùm habitaculum Dei, ſed omnia quæ ſupra nos loca, ſtellarum, avium &c. ita* שאול *infernus* (quando ſcilicet latius nonnihil, vel metaphorice & improprie, ſumitur) *dicitur de omnibus locis quæ infra nos ſunt*, ut recte ſcribit doctiſſimus Anglus, Henricus Ainsworthus, apud Matthæum Polum in Synopſi Criticorum S. Vol. 2. pag. 626. edit. Londinenſis. Deuteron. XXXII, 22: *Ignis ſuccenſus eſt in furore meo, & ardebit usq; ad inferni noviſſima,* עד־שאול תחתית, biß in die unterſte Hölle / ut bene vertit Lutherus. I. Sam. II. ℣. 6: יהוה ממית ומחיה מוריד שאול ויעל: *Dominus mortificat & vivificat, deducit ad inferos & reducit*, h. e. Dominus interficit quos vult, & vitæ reſtituit quos vult, Dominus eſt autor vitæ & necis. I. Reg. II, 6. David de Ioabo ad Salomonem dicebat: לא תורד שיבתו בשלם שאל, *non deduces canos ejus in pace in infernum*, h. e. non ſines eum ſenio confectum mori morte naturali. Similiter de Simei ℣. 9: והורדת את שיבתו בדם שאול, *deduces canos ejus non ſine ſanguine ad inferos*, i. e. curabis eum, quantumvis ſenem, interfici, ne inultum maneat crimen læſæ majeſtatis, quod in me commiſit.

§. IX.

Sequitur Pſalmorum liber. Pſalm. VI, 6: כי אין במות זכרך בשאול מי יודה־לך: *Quoniam non eſt in morte memoria tui; in inferno* (h. e. ſtatu mortis) *quis confitebitur tibi?* (nempe publice & in cœtu Eccleſiæ, inter viventes, palam & in oculis omnium). Pſalm. IX, 8: ישבו רשעים לשאולה כל־גוים שכחי אלהים,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-423 4° 1812

Revertantur impii in infernum, omnes gentes quæ oblitæ ſunt Dei, i. e. pereant, extinguantur, moriantur. Pſalm. XVI, 10: כי לא־תעזב נפשי לשאול לא־תתן חסידך לראות שחת: , *Non derelinques animam meam in inferno: nec dabis Sanctum tuum videre corruptionem*, i. e. non relinques animam meam in eo ſtatu, quo à corpore ſit ſoluta, nec carnem meam in ſepulchro putreſcere permittes, ſed exiguo admodum temporis ſpatio interjecto ex mortuis me rurſum revocabis, animam conjungens cum corpore. LXX: οὐκ ἐγκαταλείψεις τὴν ψυχήν μȣ εἰς ᾅδην, ȣ̓δὲ δώσεις τὸν ὅσιόν σȣ ἰδεῖν διαφθοράν. Pſalm. XIIX. ℣. 5. & 6: אפפוני חבלי־מות וגו׳ חבלי שאול סבבוני קדמוני מוקשי מות: , *Comprehenderunt me dolores mortis — dolores inferni circundederunt me: præoccupaverunt me laquei mortis.* LXX: Περιέσχον με ὠδῖνες θανάτȣ — ὠδῖνες ᾅδȣ περιεκύκλωσάν με &c. ὠδῖνες (ut & Hebr. חבל Eſai. LXVI, 7. & alibi) proprie dicuntur dolores illi, quibus mulier pariens ante partum cruciatur, quemadmodum obſervant Suidas & Heſychius in lexicis. Per metaphoram verò inde porro ita vocantur quivis dolores graves & intenſi. ὠδῖνες τȣ ᾅδȣ autem ſunt dolores hominem circumſtantes in ſolutione animæ & corporis, quemadmodum Baſilius loquitur in Pſalm. CXV. Theodoretus in Pſalm. XVII. eos exponit *pericula mortem afferentia. Quemadmodum enim* (pergit) *dolores* parturientium *ſunt prope ipſum partum, ſic maxima diſcrimina ad mortem appropinquant.* Et Suidas ſcribit: *Inferni dolores vocantur calamitates, quæ faciunt, ut ad mortem accedamus.* Non male Chaldæus hunc locum περιφράζει: אקפתני עקא כאתא דיתבא על מתברא וחיל לית לה למילד והיא מסכנא

למות ..., מסכנא, *circumdedit me anguſtia, ſicut* dolor *mulierem, quæ ſedet in partu, & cui vis non eſt pariendi, quæque periclitatur ad mortem*. Per dolores nempe inferni non alios intelligit Pſaltes, quàm quos mors ſolet habere conjunctos, aut qui mortem præcedere ſolent, à quibus ſe liberatum eſſe prædicat, & Deo propterea gratias agit. Confer II. Sam. XXII, 6. ubi eadem fere verba repetuntur, niſi quod pro חבלי מות, *dolores mortis*, ibi eſt משברי מות, *fluctus mortis*. Pſalm. XXX, 4: העלית מן שאול נפשי חייתני מיורדי בור, *eduxiſti ab inferno animam meam: vivificaſti me à deſcendentibus in lacum*, i. e. revocaſti me quaſi è morte ad vitam, conſervaſti me in vita, cum de illa jam deſperarem. Pſ. XXXI, 18: יהוה אל־אבושה כי קראתיך יבשו רשעים ידמו לשאול׃, *Domine non confundar, quoniam invocavi te. Erubeſcant impii, & deducantur in infernum*, i. e. exſcindantur. Pſalm. XLIX. ℣. 15. 16: כצאן לשאול שתו מות ירעם וירדו בם ישרים לבקר וצורם לבלות שאול מזבל לו׃ אך־אלהים יפדה־נפשי מיד שאול כי יקחני סלה׃

Sicut oves in inferno poſiti ſunt (Hebr. *ponunt* ſe, nempe impii, h. e. non aliter ad mortem tendunt quàm oves, nec magis de fine ſuo cogitant, æque moriuntur abſque ſapientia ac oves) *: mors depaſcet eos. Et dominabuntur eorum juſti in matutino* (h. e. in die judicii ſ. reſurrectione mortuorum. Alludi videtur ad tempus judicii, quod erat aurora, Jer. XXI, 12.) : *& auxilium eorum* (Hebr. rupes ſ. petra eorum, h. e. id cui tanquam petræ confiſi fuerunt, robur, potentia & præſidium eorum) *veteraſcet* (deficiet, peribit) *in inferno à gloria eorum* (Hebr. ab habitaculo ſuo, h. e. ne ſit habitacu-

 lum

ſum ulli ipſorum ulterius, vel cujusque illorum abeuntis ex habitaculo ſuo). *Veruntamen Deus redimet animam meam de manu inferi* (h. e. è poteſtate mortis), *cum acceperit me.* שאול hic eſt ſtatus mortuorum, ut ex toto contextu patet, qui agit de hominibus inſtar ovium gregatim & magno numero pereuntibus. Pſalm. LV. 16.

ישי מות עלימו ירדו שאול חיים כי רעות במגורם בקרבם:

Veniat mors (Hebr. exactorem agat) *ſuper illos, & deſcendant in infernum viventes. Quoniam nequitiæ in habitaculis eorum, in medio eorum.* Senſus eſt: Moriantur morte ſubita, notabili & inconſveta, ut Core, Dathan & Abiram. Moriantur *vivi*, i. e. non ſentientes ſe mori, bene ſani & incolumes, nullo præcedente morbo. Explicat ſeipſum Pſaltes ℣. 24. ubi hæc habentur:

ואתה אלהים תורדם לבאר שחת אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם, *Tu verò Deus deduces eos in puteum interitus. Viri ſanguinum & doloſi non dimidiabunt dies ſuos*, h. e. morientur morte immatura, in flore ætatis, quum per naturam diutius potuiſſent vivere. Pſal. XXCVI. ℣. 12. 13: הצלת נפשי משאול תחתיה, *eruiſti animam meam ex inferno inferiori*, h. e. è morte certa & manifeſta, è periculis mortis graviſſimis & capitalibus. Pſalm. XXCIIX. ℣. 4: כי שבעה ברעות נפשי וחיי לשאול הגיעו נחשבתי עם יורדי בור הייתי כגבר אין איל: במתים חפשי וגו', *Repleta eſt malis anima mea, & vita mea inferno appropinquavit. Æſtimatus ſum cum deſcendentibus in lacum: factus ſum ſicut homo ſine adjutorio* (Hebr. cui *non* eſt *fortitudo*, virtus vel robur, h. e. ſine virtute aut viribus), *inter mortuos liber* (ſemotus, ſeparatus, à negotiis & converſatione mundi). Senſus eſt: lethaliter ægroto, parum abeſt quin in ſtatum

tum mortis pervenerim. Theodoretus: *prope ipſam mortem ſum tuoq; auxilio indigeo.* Additur quidem ℣. 6: כמו חללים שכבי קבר אשר לא זכרתם עוד והמה מידך נגזרו׃, *Sicut vulnerati dormientes in ſepulchris, quorum non es memor amplius, & ipſi de manu tua repulſi ſunt.* Verùm h. l. vocabulum קבר non videtur eſſe ἐξηγητικὸν τοῦ שאול. Sic enim ταυτολογία aliqua foret in his verbis, & idem ſenſus diverſis verbis non ſemel vel iterum, ut fieri ſolet לחזק הענין, *ad corroborandū ſenſum* (quemadmodū loquuntur Rabbini), ſed ter, imo quater, repeteretur. Sequitur enim: שתני בבור תחתיות במחשכים במצלות, *Poſuerunt me* (poſuiſti me) *in lacu inferiori: in tenebroſis, & in umbra mortis* (Hebr. in profundis). Ubi vocabulum בור Judæi antiquiores putant eſſe ἐξηγητικὸν τοῦ שאול, & de inferno accipiunt. Pſalm. XXCIX. ℣. 49: מי גבר יחיה ולא יראה מות ימלט נפשו מיד־שאול סלה׃ *Quis vir eſt, qui vivat & non moriatur, qui eripiat animam ſuam à violentia inferni?* LXX: Τίς ἐστιν ἄνθρωπος ὃς ζήσεται καὶ οὐκ ὄψεται θάνατον, ῥύσεται τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐκ χειρὸς ᾅδου; Multi ſane moriuntur, qui non ſepeliuntur. שאול ergo h. l. non erit idem quod קבר. Pſalm. CXVI. ℣. 3. eadem fere verba habentur, quæ ante è Pſalm. 18. & 2. Sam. 22. adduximus. Quid autem per מצרי שאול, *anguſtias ſ. angores inferni*, intelligat, ipſe Pſaltes indicat ℣. 7. & 8. ubi animam ſuam ita alloquitur: שובי נפשי למנוחיכי כי יהוה גמל עליכי׃ כי חלצת נפשי ממות את־עיני מן־דמעה את־רגלי מדחי׃ אתהלך לפני יהוה בארצות החיים׃, *Revertere anima mea in requiem tuam: quia Dominus benefecit tibi. Quia eripuit* (eripuiſti) *animam meam de morte, oculos meos à lachrymis, pedes meos à lapſu. Placebo Domino in regione*

 vivo-

vivorum. Pſalm. cxxxix. ℣. 7: אנה אלך מרוחך ואנה
מפניך אברח: אם אסק שמים שם אתה ואציעה שאול הנך:
Quo ibo à Spiritu tuo? & quò à facie tua fugiam? Si aſcendero in cœlum, tu illic es: ſi deſcendero in infernum (Hebr. *ſi ſtratum poſuero in inferno*, h.e. in imis terræ latebris & quaſi centro terræ) *ades*. Scheol interdum generalius ſumitur pro omnibus illis locis quæ infra nos ſunt, & Cœlo opponitur. Pſalm cxli, 6:
נפזרו עצמינו לפי שאול, *diſperſa ſunt oſſa noſtra ſecus infernum*, h. e. diſperſa eſt omnis noſtra virtus, debilitatæ & fractæ ſunt vires noſtræ, usque ad mortem, ut nihil ſuperſit amplius, quàm ut anima corpus enervatum deſerat, atque in alterum iſtum ſtatum, quem poſt mortem obtinere ſolet, migret: in ea diſcrimina adducti ſumus, ut proxime ad mortem acceſſerimus.

§. X.

Succedant Jobus, Proverbia, Eccleſiaſtes & Canticum Canticorum. Job. vii, 9: כלה ענן וילך כן יורד
שאול לא יעלה: לא ישוב עוד לביתו ולא יכירנו עוד מקומו:
Sicut conſumitur nubes, & pertranſit: ſic qui deſcenderit ad inferos, non aſcendet, nec revertetur ultra in domum ſuam, neq; cognoſcet eum amplius locus ejus, h. e. qui ſemel mortuus eſt, non revertetur in vitam, ſubintell. *naturaliter*, vel *ante reſurrectionem*, vel *ad ſimilem vitam*, quam vixit in hoc ſeculo, mortalem nempe & corruptibilem. Job. xi, 7: גבהי שמים מה תפעל
עמקה משאול מה־תדע:, *Excelſior cœlo eſt* (ſapientia Dei), *& quid facies? profundior inferno, & unde cognoſces?* Ubi Scheol iterum Cœlo opponitur. Job. xiv, 13:
מי יתן בשאול תצפנני תסתירני עד שוב אפך, *utinam apud*

inferos me cuſtodiiſſes & abſcondiſſes me, donec deſævi-iſſet ira tua. Si optio mihi daretur, vult dicere, eligerem plane ad mortuos ſecedere, quàm in tam luctuoſa vita commorari, dum tua remittat indignatio: libenter vitâ carerem toto cruciatus mei tempore. Job. XVII ℣. 13. & ſequentibus: אם אקוה שאול ביתי בחשך רפדתי יצועי: ואיה אפו תקותי ותקותי מי ישורנה: בדי שאול תרדנה אם יחד על עפר נחת: Vulg. *Si ſuſtinuero, infernus domus mea eſt, & in tenebris ſtravi lectulum meum. — Ubi eſt ergo nunc præſtolatio mea, & patientiam* (expectationem) *meam quis conſiderat? In profundiſſimum infernum deſcendent omnia mea* (Hebr. in *vectes*, membra vel ramos *inferni*, h. e. in ulnas & amplexum orci, explicante Coccejo, *deſcendent*, nempe ſpes meæ): *putasne ſaltem ibi erit requies mihi?* [Vox *Nachath*, quæ eſt in Hebræo, vel *quietem* vel *deſcenſum* ſignificare poteſt. LXX. videntur legiſſe *Nichath*, deſcendemus, verterunt enim: ἢ ὁμοθυμαδὸν ἐπὶ χώματος καταβησόμεθα; Junius & Tremellius: *Siquidem pariter in pulvere deſcenſus* earum futurus eſt]. Senſus eſt: Non eſt quod reſtitutionem illam, quam vos mihi pollicemini, expectem: omnibus enim mors ſubeunda eſt, indeque nec ego aliud, quod expectem, habeo, quàm ut & ipſe tandem in defunctorum ſtatum perveniam. Omnes ſpes meæ erunt fruſtraneæ, quia mox moriar. Verſ. 14. quidem additur: לשחת קראתי אבי אתה אמי ואחתי לרמה: *Putredini* [foveæ] *dixi, Pater meus es, Mater mea & ſoror mea, vermibus.* Verùm exinde nondum ſequi videtur, שאול proprie eſſe idem quod קבר *ſepulchrum.* Job XXI, 13: יבלו בטוב ימיהם וברגע שאול יחתו *Ducunt* (impii) *in bonis dies*

ſuos

ſuos, & in puncto ad inferna deſcendunt, i. e. ſubito moriuntur, extinguuntur. In Hebræo eſt יבלו, pro quo יכלו legendum eſſe, Maſorethæ notant. Job. xxiv, 9. ציה גם חם יגזלו מימי שלג שאול חטאו׃, Ut *ſiccitas, etiam æſtus, arripiunt aquas nivales*, ita *infernus eos qui peccarunt*, h. e. ut ſiccitas abſumit & quaſi abſorbet aquas nivis, quas calor celerrime, hominibus vix obſervantibus, diſſolverat, ita mors repente eos qui ſine Dei cura & cultu vixerunt, ſine ſenſu ac obſervatione rapit. Vel: Ut nix non ante liqueſcit, quàm æſtus cum ſiccitate ſuperveniens eam abſumſerit, ſic improbi ad mortem usque impune peccant, repente etiam & ſine cruciatu moriuntur. Job. xxvi, 6. ערום שאול נגדו ואין כסות לאבדון *Nudus eſt infernus coram illo* (nempe Deo) *& nullum eſt operimentum perditioni.* Conjunguntur hic שאול & אבדון, quemadmodum Job. xxiix, 22. אבדון ומות.

§. XI.

Proverb. I, 12: נבלעם כשאול חיים ותמימים כיורדי בור׃ *Deglutiamus eum* [Hebr. *eos*, nempe innocentes] *ſicut infernus, viventem* [viventes], *& integrum* [integros] *quaſi deſcendentem* [deſcendentes] *in lacum.* Notatur aviditas hac phraſi, & alluditur ad pœnam Coræ, Dathan & Abiram, qui à terra, cum omnibus ſuis, vivi abſorpti, ſubito perierunt, ut nullibi in terris reperirentur amplius. Proverb. v, 5: רגליה יורדות מות שאול צעדיה יתמכו, *Pedes ejus* (ſc. alienæ ſ. extraneæ, h. e. adulteræ] *deſcendunt in mortem, & ad inferos greſſus ejus penetrant*, h. e. ad mortem & exitium ducunt, tum corporis tum animæ. Proverb. vii, 27: דרכי שאול ביתה יורדות

אל—

אל־חדרי־מות:, *Viæ inferi domus ejus* [adulteræ
iterum], *penetrantes interiora mortis*, h. e. conſvetudo
mulieris adulteræ mortem affert certiſſimam, non cor-
poralem ſolùm & externam, ſed & ſpiritualem ſ. æter-
nam. Proverb. IX, 8: ולא ידע כי־רפאים שם בעמקי
שאול קראיה, *Ignorat ille* (ſimplex, vel juvenis qui
aquas furtivas bibit) *expertes vitæ illic eſſe, in profun-
dis inferni* (h. e. præſentiſſimis periculis mortis) *invi-
tatos ab ea* (muliere adultera). Proverb. XV, 11: שאול
ואבדון נגד יהוה אף כי־לבות בני־אדם:, *Infernus &
perditio coram Domino: quanto magis corda filiorum
hominum?* h. e Dominus videt quid defuncti agant in
ſtatu mortuorum, cur non quid homines in terra?
Proverb. XV, 24: ארח חיים למעלה למשכיל למען סור
משאול מטה:, *Via vitæ ſurſum ducit prudentem, ut
deflectat ab inferis* qui *deorſum* ſunt (Hebr. *ab inferno in-
fra*, h. e. inferiore, ut Proverb. 3, 25: *à pavore ſubitò*,
i. e. ſubitaneo. Nehem. 2, 12: *homines parum*, i. e. pauci).
Scheol viæ vitæ opponitur, non alia de cauſa, niſi
quia ſtatum deſignat mortuorum. Homo ſapiens,
vult dicere, in omnibus actionibus ſuis Deum reſpicit,
ut à periculis mortis ſervetur, non corporis ſolùm ſed
& animæ. Proverb. XXIII. ℣. 13. 14: אל תמנע מנער מוסר
כי תכנו בשבט לא ימות: אתה בשבט תכנו ונפשן משאול
תציל:, *Noli ſubtrahere à puero diſciplinam: ſi enim*
(quamvis enim) *percuſſeris eum virgâ, non morietur.
Tu virgâ percuties eum, & animam ejus de inferno li-
berabis.* Senſus eſt: Si ferulâ percuſſeris puerum delin-
quentem, frugi hominem eum efficies, qui ſe ipſum
turpiter vivendo in vitæ periculum non conjiciat, ſed
cum honeſtate potius ad annos ſatis longos vitam ſuam

 pro-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-423 4° 1812

protrahat: caſtigando eum efficies, ut à ſcelere avertatur, ob quod morte plecti potuit, non temporali ſolùm, ſed & æterna. LXX: *τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐκ θανάτου ῥύσῃ*, *animam ejus à morte erues*. Proverb. XXVII, 20. שאול ואבדון לא תשבענה, *Infernus & perditio nunquam ſaturantur*. Cap. XXX. ℣. 15. 16: שלוש הנה לא תשבענה ארבע לא־אמרו הון׃ שאול ועצר רחם ארץ לא־שבעה מים ואש לא־אמרה הון׃, *Tria ſunt quæ non ſatiantur*, imo *quatuor* ſunt quæ *non dicunt, Sufficit: Infernus & os vulvæ*; (Hebr. *occluſio uteri*, h. e. uterus occluſus ſ. ſterilis) *terra non ſatiatur aquis, & ignis non dicit, Sufficit*. Status mortuorum Hebræis dicitur שאול, à שאל *petendo, expetendo*, quia nunquam ſatiatur, ſed ſemper expetit. Eodem ſenſu regnum Ditis *inſatiabile* vocant Poëtæ. Eccleſiaſtes cap. IX. ℣. 10: כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה כי אין מעשה וחשבון ודעת וחכמה בשאול אשר אתה הלך שמה׃ *Omne quod invenerit manus tua ad faciendum, ſecundùm vires tuas fac: quia non eſt opus, nec cogitatio, nec ſcientia, nec ſapientia, apud inferos, quò tu properas.* Poſt mortem, vult dicere, non ſupererit tibi amplius occaſio deliberandi, operandi, Deumque promerendi: nihil eorum quæ hic aguntur, poſt mortem agere poteris. Quæcunque ergo tibi honeſtæ hilaritatis & bene operandi occaſio inciderit, eam, dum vivis, arripe. Hieronymus in commentario: *Fac quodcunque nunc potes, & labora: quia cum ad infernum deſcenderis, locus non erit pœnitentiæ*. Canticum Canticor. c. IIX. ℣. 6: שימני כחותם על־לבך כחותם על־זרועך כי־עזה כמות אהבה קשה כשאול קנאה, *Pone me ut ſignaculum ſuper cor tuum, ut ſignaculum ſuper brachium tuum: quia fortis eſt ut mors dilectio:*

dilectio: dura ſicut infernus æmulatio. Conjunguntur iterum שאול & מות. Senſus eſt: Inſuperabilis eſt amor meus, ut mors, quæ omnia vincit (Eccl. 8, 8.): tenax eſt hic amor meus, nec unquam dimittit, quod ſemel arripuit.

§. XII.

Reſtant Prophetarum libri. Eſai. V. ꝟ. 11. & ſequentibus: *Væ qui conſurgitis mane ad ebrietatem ſectandam, & potandum usq; ad veſperam, ut vino æſtuetis. Cithara, & lyra, & tympanum, & tibia, & vinum in conviviis veſtris: & opus Domini non reſpicitis, nec opera manuum ejus conſideratis. Propterea captivus ductus eſt populus meus, eò quod non habuerit ſcientiam, & viri gloriæ ejus* ſunt *viri famis: & multitudo ejus arida ſiti. Propterea dilatavit infernus animam ſuam, & aperuit os ſuum præter morem: & deſcendet decorus ejus, & multitudo ejus, & turba ejus, & lætus in ea.* לכן הרחיבה שאול נפשה ופערה פיה לבלי חק וירד הדרה והמונה ושאונה ועלז בה׃. Senſus eſt: Quia voluptati ac deliciis ſe dedit populus, ideo decrevit Deus horrendâ ſtrage aut fame immiſſâ internecionem ei accelerare, ut è regione viventium in defunctorum ſtatum migrent magno numero, non plebeji ſaltem, ſed & nobiles ac divites & potentes, tanta aviditate expetente eos veluti morte, ac ipſi opſonia opipara expetierant ac voraverant. Bene Hieronymus in commentar. ad h. l: *Infernus animam habere dicitur, non quod animal ſit juxta errorem quorundam, ſed quod verbis humanæ conſvetudinis rerum inſenſibilium exprimamus affectum, quòd inſatiabilis ſit, & nunquam mortuorum multitudine compleatur.* Et Theodoretus: *multitudinem mortuorum his*

 verbis

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-423 4° 1812

verbis declaravit, per προσωποποιΐας *mortem nobis repræſentans velut cetum quendam, qui os continuo apertum habeat, & tranſmiſſos mortuos inceſſanter abſorbeat.* Eſai. VII. ℣. 11: *Pete tibi ſignum à Domino Deo tuo in profundum inferni, ſive in excelſum ſupra.* In Hebr. eſt: העמק שאלה או הגבה רמעלה, *profundum fac petendo, aut exalta ſurſum,* h. e. *è profundis pete aut ex rebus altiſſimis*, ut verterunt Junius & Tremellius. Vox שאלה *Scheála*, formulâ unius puncti variatâ, poſſet eſſe pro שאולה *Scheóla.* Ita ſane videntur legiſſe interpretes Græci, Symmachus, Aquila & Theodotion. Verterunt enim: βάθυνον εἰς ᾅδην, *profunda in infernum.* LXX: εἰς βάθος, ἢ εἰς ὕψος. Opponitur nempe שאלה τῷ למעלה *ſurſum*, atque adeo τὸ שאלה idem h. l. erit quod *deorſum*, prout שאול τῷ שמים interdum opponi, jam tum ſupra aliquoties vidimus. Eſai. XIV. ℣. 3. & ſequentibus: *Et erit in die illa, cum requiem dederit tibi Deus — ſumes parabolam iſtam contra Regem Babylonis & dices: Quomodo ceſſavit exactor, quievit tributum?* (Hebr. מרהבה *aurea*, ſubintell. urbs, vel reſpublica, vel penſio aurea, tributum aureum) *Contrivit Dominus baculum impiorum, virgam dominantium — Conquievit & ſiluit omnis terra, gaviſa eſt & exultavit: abietes quoque lætatæ ſunt ſuper te, & cedri Libani. Ex quo dormiſti* (שכבת occubuiſti), *non aſcendit qui ſuccidat nos. Infernus ſubter conturbatus in occurſum adventus tui* (שאול רגזה לך לקראת בואך), *ſuſcitavit tibi gigantes* (רפאים mortuos), *omnes principes* (Hebr. עתודי *hirci*, *arietes*, qui totum gregem præcedunt & regunt: metaph. *duces*) *terræ ſurrexerunt* (הקים ſurgere fecit) *de ſoliis ſuis, omnes principes* (Reges) *nationum.*

nationum. Univerſi reſpondebunt, & dicent tibi: Et tu [etiam tu, qui te immortalem credebas] *vulneratus es ſicut & nos, noſtri ſimilis effectus es. Detracta eſt ad inferos ſuperbia tua* (הורד שאול גאונך i. e. tecum periit) *ſubter te* (licet inſepulto, ut deinde ſequitur) *ſternetur tinea, & operimentum tuum erunt vermes. Quomodo cecidiſti de cœlo Lucifer, qui manè oriebaris? Corruiſti in terram, qui vulnerabas gentes? qui dicebas in corde tuo, In cœlum conſcendam, ſuper aſtra Dei exaltabo ſolium meum.— Aſcendam ſuper altitudinem nubium, ſimilis ero Altisſimo. Veruntamen ad infernum detraheris* (אך אל־שאול תורד) *in profundum laci* (אל ירכתי־בור ad latera foveæ ſ. laci).— *Omnes Reges gentium univerſi dormierunt in gloria* (glorioſe occubuerunt) *vir* (quisque) *in domo ſua. Tu autem projectus es de ſepulchro tuo quaſi ſtirps inutilis pollutus, & obvolutus cum his qui interfecti ſunt gladio, & deſcenderunt ad fundamenta laci, quaſi cadaver putridum* (In Hebr. eſt: ואתה השלכת מקברך כנצר נתעב לבש הרגים מטעני חרב יורדי אל־אבני־בור כפגר מובס, *Tu autem projectus es de ſepulchro tuo ut ſurculus abominandus,* ut *veſtimentum interfectorum, onuſtorum* crebris ictibus *gladii, qui deſcenderunt ad lapides foveæ, ut cadaver conculcatum*). *Non habebis conſortium neq; cum eis in ſepultura* (לא־תחד אתם בקבורה *non unies*, vel conjunges, *te cum eis in ſepultura*, h. e. non eris illis ſimilis honore ſepulturæ). Elegans eſt προσωποποιΐα, qua Propheta introducit Reges mortuos (cum dignitate quam olim habuere) Babylonium collapſum alloquentes, eidemque ad ſe adventanti obviam procedentes [ut eum honore ſed quo dignus eſt afficiant]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-423 4° 1812

gratulantes ei quaſi adventum, & lætantes, quod tantus Rex ipſis fuerit adæquatus, q. d. Non ſolùm vivis mors ipſius, ſed etiam mortuis, jucunda erit. Eſai. xxiix. ℣. 15: כרתנו ברית את־מות ועם־שאול עשינו חזה, *Percuſſimus fœdus cum morte, & cum inferno fecimus pactum.* Vox חזה, quæ eſt in Hebræo, vel *viſionem* ſ. proviſionem, vel *terminum* ſignificare poteſt, ut ſit à חזו, quæ vox Arab. *terminum* ſignificat, prout & Hebr. מחוז pro *termino* vel *portu* uſurpatur Pſalm. cvii, 30. Chaldæus vertit שלמא, *pacem.* Senſus eſt: Non timemus mortem, quam minaris, non veniet illa ſuper nos: præſcripſimus morti terminum, quem non tranſeat, vel ne ad nos accedat. Eodem cap. ℣. 18: וכפר בריתכם את מות וחזותכם את שאול לא תקום *Delebitur fœdus veſtrum cum morte, & pactum veſtrum* (proviſio veſtra) *cum inferno non ſtabit*, i. e. omnino moriemini. Eſai. xxxiix. ℣. 10. 11: בדמי ימי אלכה בשערי שאול פקדתי יתר שנותי: אמרתי לא־אראה יה יה בארץ החיים לא־אביט אדם עוד עם־יושבי חדל: *In dimidio* (Hebr. *in excisione* vel *præciſione*, metaphorâ ductâ à textoribus, qui, quum telam abſolverunt, reſcindunt eam à jugo) *dierum meorum vadam ad portas inferi: quæſivi* (Hebr. fit ut deſiderem, carere factus ſum, h. e. privatus ſum) *reſiduum* (reſiduo) *annorum meorum. Dixi, Non videbo Dominum Deum in terra viventium, non aſpiciam hominem ultra, & habitatorem quietis* (rectius Jun. & Tremellius: *inter habitatores mundi*). Senſus eſt: moriar morte immatura, in flore ætatis meæ. Verſ. 18: כי־לא שאול תודך מות יהללך לא ישברו יורדי־בור אל־אמתך: חי חי הוא יודך כמוני היום אב לבנים יודיע אל־אמתך, *Quia non infernus confitebitur*

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-423 4° 1812

fitebitur tibi (celebrabit te), *neq; mors laudabit te: non expectabunt qui deſcendunt in lacum, veritatem tuam. Vivens vivens ipſe confitebitur tibi* (celebrabit te), *ſicut & ego hodie: pater filiis notam faciet veritatem tuam.* Senſus eſt: Laus tua per mortuos non celebratur, ſed ad viventes omnino hoc pertinet. Theodoretus in comm. *Qui ſemel mortui ſunt, & in portis inferorum tenentur, deſiſtunt laudes Dei celebrare. Nihil enim quicquam his quæ operati ſunt, poſſunt adjicere, ſed manent potius, in quibus relicti ſunt, & generalis judicii tempus expectant.* Eſai. LVII, 9: ותשלחי ציריך עד־מרחוק ותשפילי עד־שאול:, *Miſiſti legatos tuos procul, & humiliata es usq; ad inferos*, h. e. profundiſſime, valde, ſupra modum.

§. XIII.

Ezech. XXXI. ℣. 15: כה־אמר אדני יהוה ביום רדתו שאלה האבלתי כסתי עליו את־תהום ואמנע נהרותיה ויכלאו מים רבים ואקדר עליו לבנון וכל־עצי השדה עליו עלפה: *Hæc dicit Dominus Deus* (de Pharaone Rege Ægypti): *In die quando deſcendit ad inferos, induxi luctum, operui eum abyſſo* (operui ſuper ipſum, vel propter ipſum, abyſſum, i. e. ingentem fluminum abundantiam. Operire ſe eſt lugentium) *& prohibui flumina ejus, & coërcui aquas multas* (Hebr. *& prohibitæ ſunt aquæ multæ*: per aquas populos intellige) *contriſtatus eſt ſuper eum Libanus* (Hebr. *atratum reddidi propter eum Libanum*), *& omnia ligna agri* (h. e. alii viri principes & nobiles) *concuſſa ſunt* (Hebr. *defectum, laſſum*, h. e. deficiunt, fatigata ſunt. Jun. & Tremell. *omnibus arboribus agri propter eum fuit defectio animi*). Senſus eſt: Ob cædem hujus Regis omnes ejus amicos totumque ipſius regnum feci lugere, omnes alii Reges,

audito

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-423 4° 1812

audito hoc nuncio, terrore concuſſi ſunt. Verſ. 16. 17: מקול מפלתו הרעשתי גוים בהורדי אותו שאלה את־יורדי בור וינחמו בארץ תחתית כל־עצי־עדן וגו׳ גם־הם אתו ירדו שאלה אל־חללי־חרב *A ſonitu ruinæ ejus commovi gentes, cum deducerem eum ad infernum cum his qui deſcendebant in lacum: & conſolata ſunt* (conſolationem acceperunt) *in terra infima omnia ligna voluptatis.—Nam & ipſi* (ipſæ, nempe arbores, h. e. alii viri principes ac nobiles) *cum eo deſcendent ad infernum ad interfectos gladio* &c. Senſus eſt: eâdem ruinâ implicati fuerunt & reliqui, ac cum illo in eodem exitio ſuccubuerunt, ſimilis exitus eos manſit. Ezech XXXII, 21: ידברו־לו אלי גבורים מתוך שאול את־עזריו ירדו שכבו הערלים חללי חרב:, *Loquentur ei* (nempe Regi Ægypti) *potentiſſimi robuſtiſſimorum* (fortiores quique, Reges & principes) *de medio inferni, qui cum auxiliatoribus ejus* (gentibus auxiliaribus) *deſcenderunt, & dormierunt incircumciſi, interfecti gladio* [h. e. qui in impietate ſua mortui ſunt]. Verſ. 27: ולא ישכבו את־גבורים נופלים מערלים אשר ירדו־שאול בכלי־מלחמתם ויתנו את־חרבותם תחת ראשיהם וגו׳, *Et non dormient cum fortibus, cadentibusq; & incircumciſis* (Hebr. qui ceciderunt ex incircumciſis) *qui deſcenderunt ad infernum cum armis ſuis, & poſuerunt gladios ſuos ſub capitibus ſuis* &c. h. e. non morientur ut incircumciſi illi, qui fortiter pugnantes ac tenentes arma ſua in ipſo prælio glorioſe occubuerunt, armorumque ſuorum uſum quaſi abdicarunt, inſtar militum cubitum euntium. Alii legunt interrogative: *& non cubaturi eſſent?* i. e. omnino cubaturi ſunt.

§. XIV. Ho-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-423 4° 1812

§. XIV.

Hoſe. XIII, 14: מיד שאול אפדם ממות אגאלם אהי
דבריך מות אהי קטבך שאול, *De manu inferorum redimam eos, à morte vindicabo eos. Ero mors tua* (peſtes tuæ) *O mors, morſus tuus* (exitium tuum) *ero inferne.* (Vid. 1.Cor.XV.℣.53.54.55). Amos IX.℣.2.3: אם־יחתרו בשאול
משם ידי תקחם ואם־יעלו השמים משם אורידם: *Si deſcenderint usq; ad infernum* (Hebr. ſi foderint, ſubintell. latituri, in inferno), *inde manus mea educet eos: & ſi aſcenderint usq; in cœlum, inde detraham* (deſcendere faciam, h.e. detrudam vel dejiciam) *eos*. Scheól hic notat loca ſubterranea & abſtruſiſſima: verbum fodiendi autem ſtudioſam & accuratam occultationem. Senſus eſt: Quoquo ſe verterint, præſens illis exitium intentabo. Jonæ II. ℣. 3. & ſequentibus: קראתי מצרה לי
אל־יהוה ויענני מבטן שאול שועתי שמעת קולי: ותשליכני
מצולה בלבב ימים וגו׳ אפפוני מים עד־נפש תהום יסובבני
סוף חבוש לראשי: לקצבי הרים ירדתי הארץ ברחיה בעדי
לעולם ותעל משחת חיי יהוה אלהי: *Clamavi de tribulatione* (anguſtia) *mea ad Dominum, & exaudivit me: de ventre inferi* (h.e. de ventre piſcis, qui erat mihi inſtar inferni, in quo ſentiebam dolores infernales, h.e. mortis, vel, *è ventre inferi*, idem eſt q. d. è præſentiſſimis periculis mortis certiſſimæ) *clamavi, & exaudiſti vocem meam. Et projeciſti me in profundum in corde* (in cor, h. e. medium vel partem intimam) *maris.* — *Circundederunt me aquæ usq; ad animam* (h. e. ad ſummum usque vitæ periculum, ad animæ usque exitum) *abyſſus vallavit me, pelagus operuit caput meum* (Hebr. alga alligata erat capiti meo), *Ad extrema montium deſcendi, terræ vectes concluſerunt*

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-423 4° 1812

runt me in æternum (h. e. videbatur terra mihi peſſulos ſuos obdidiſſe, ne in eam redirem) *& ſublevabis* (at ſublevaſti, eduxiſti) *de corruptione vitam meam, Domine Deus meus.* Habac. II, 5: הרחיב כשאול נפשו והוא כמות ולא ישבע ויאסף אליו כל־הגוים ויקבץ אליו כל־העמים׃, *Dilatavit quaſi infernus animam ſuam* (h. e. deſiderium, cupiditatem ſuam) *& ipſe quaſi mors, & non adimpletur* (ſatiatur): *& congregavit ad ſe omnes gentes, & coacervavit ad ſe omnes populos.* Senſus eſt: Vir ſuperbus (qualis eſt Rex Babyloniorum) inſatiabili quadam laborat regnandi terminosque ſuos dilatandi cupiditate.

§. XV.

Hæc ſunt loca illa [non plura nec pauciora] in quibus vocabulum שאול in Codice Hebræo uſurpatum reperies. Quibus omnibus & ſingulis probe conſideratis, cuivis, ni fallor, ad oculum patebit, nullum eorum (excepto forſan uno vel altero, de quo tamen adhuc dubitari poteſt) de Sepulchro neceſſariò eſſe intelligendum (Dico *neceſſario:* non pauca enim, ſi primo intuitu rem conſideres, non incommode de eodem, dummodo cætera forent paria, intelligi & accipi poſſe, non negaverim) multa contra ita eſſe comparata, ut de Sepulchro nullo modo intelligi poſſint nec debeant. Loquuntur illa omnia vel in genere de obſcuro, abſcondito & ab omni hominum viventium conſortio ordinarie remoto quodam loco (qualis Græcis erat ᾅδης), eoque omnium infimo (qualis eſt profunditas maris, vel potius, venter ceti in profundo maris, inferiores partes terræ, abyſſus ſeu vorago quædam ſubterranea, & ſimilia) vel in ſpecie, & quidem magis,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-423 4° 1812

magis, ut videtur, proprie, de loco illo, vel potius ſtatu, qui hominem excipit poſt mortem. Neq; verò aliter veteres etiam Hebræorum Magiſtri vocabulo שאול, ejusq; ſynonymis, interdum uſi fuerunt. In Bereſchith Rabba, qui eſt commentarius allegoricus in Geneſin, à Rabba bar Nachmoni circa annum Chriſti 300. (ut videtur) concinnatus, ſuper illud Geneſ. 2: אלה תולדות השמים והארץ בהבראם *iſtæ ſunt generationes cœli & terræ in creatione ſua*, inter alia ita ſriptum reperimus:
א״ר אבהו אר״ בהא״ בראם הוי עולם היה נברא בהא״ ומה הא״
זה סתום מכול צרדיו ופתוח מלמטה רמז שכל המתים יורדים
לשאול ועוקצו הזה של מעלה רמז שהן עתידין לעלות
והחלון הזה שמן הצד רמז לבעלי תשובה *Dixit R. Abbu, cum litera* ה *creavit illa* [Deus]. *Mundus iſte cum* ה *creatus eſt. Et ſicut hæc litera* ה *clauſa eſt ex omni parte ſua, & inferius aperta, per hoc indicat, quod omnes mortui ſunt deſcendentes ad infernum. Ille verò apex qui ſurſum tendit in ea, indicio eſt, quod ipſi aſcenſuri ſunt inde. Feneſtra autem in ejus latere indicat viros pœnitentiæ.* Nota Judæos dicere, Mundum hunc [העולם הזה] creatum eſſe cum litera ה, ſeculum verò futurum [העולם הבא] cum lit. י, motos illo Eſai. 26, 4: כי ביה יהוה צור עלמים [h. e. ut illi explicant, *quia cum* יה״ *formavit Dominus ſecula*] ubi nomen *Jah*, quod eſt unum è nominibus divinis, per Joh & He ſcribitur. Gemina his habentur in Midraſch Tillim [ſive commentario allegorico in Pſalmos] ſuper illud Pſalm. 114. ꝟ. 1: בצאת ישראל ממצרים *in exitu Iſraëlis de Ægypto:*
מה עסק של הא״ פתוחה למטה וסתומה מכל צדדיה כך
העולם הזה כל מי שנברא בו יורדין לשאול ואותה העקיצה

 שיש

שיש בה רמז לתחיות המתים *Quid eſt negotium literæ* ה? *quemadmodum diſpoſitio hujus literæ aperta eſt inferius, & clauſa ex omnibus lateribus ejus; ſic ſeculum iſtud: Quicunq; creati ſunt in eo, deſcendunt in infernum. Illud verò erectum quod eſt in ea, ſignificat vivificationem mortuorum.* Midraſch Koheleth (h. e. commentar. allegor. in Eccleſiaſten) ſuper illud Eccleſiaſt. 1, 7: כל הנחלים הלכים אל הים והים איננו מלא *omnia flumina vadunt ad mare, & mare non eſt plenum:* כל המתים אינן נכנסין אלא לשאול והשאול אינו מתמלא לעלם שנ״ שאול ואברה לא תשבענה *Omnes mortui non intrant niſi in infernum, & infernus nunquam implebibitur, ſicut dictum eſt* (Proverb. 27, 20.) *infernus & perditio non ſatiantur.* Rurſus Midraſch Tillim ſuper illud Pſalm. 104. ℣.33: אשירה ליהוה בחיו *cantabo Domino in vita mea:* ר׳ ינאי ור׳ יהודה חד מנהון אמ׳ אלו ארם נתון תחת צירו של דלת כדי להנצל מן המיתה אינן נצל ואחרינה אמר אלו נתון לשונו תחת צירו של דלת כדי להנצל מן שאול אינו נצל *R. Jannai & R. Juda. Unus horum dixit, Si homo poneret ſe ipſum ſub cardine portæ, ut liberaretur à morte, non liberaretur. Alter verò dixit, Si homo poneret linguam ſuam ſub cardine portæ, ut per hoc poſſet infernum evadere, non tamen evaderet.* Talmud Babylonicum Maſſecheth Schabbath cap. 23: אלו ואלו לדומה נמסרין הללו יש להן מנוח והללו אין להן מנוח *Hi & illi* (hæ & illæ, tum animæ juſtorum, tum impiorum, tum mediorum) *detruduntur in* infernum dictum *Duma* ſive ſilentium. *Illi ſunt in requie: alii verò non verſantur in requie.* fol. 152. b. edit. Baſil.

§. XVI. Non

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-423 4° 1812

§. XVI.

Non eſt ut dicas, Judæos illos antiquiores in locis adductis per שאול intelligere Sepulchrum. Ut enim ſilentio prætereamus, falſum eſſe quod omnes mortui deſcendant in ſepulchrum, quum integræ nationes fuerint, quæ mortuos ſuos non ſepeliverunt, expreſſe in Bereſchith Rabba ſuper illud Geneſ. 24, 67. ויביאה יצחק האהלה *& ſuperinduxit illam Iſaac in tabernaculum*, dicitur, Scheól eſſe unum è nominibus Gehennæ. Verba ipſa adſcribemus: שבעה שמתם לגיהנם שאול גיהנם באר שחת דומה טיט היון צלמות ארץ התחתית *Septem nominibus nominatur Gehenna, dicitur quippe Scheól, Gehenna, Puteus corruptionis, Silentium, Lutum fæcis, Umbra mortis, & Terra infima.* Idem dicitur in Midraſch Tillim ſuper illud Pſalm. 49, 3: גם בני אדם גם בני איש *etiam filii hominum, etiam filii viri* &c. Et in Talmud Babylon. Cod. Erubhin ſ. de mixtionibus cap. 2. fol. 19. a. edit. Cracov. hæc habentur: א׳ ר יהושע בן לוי שבעה שמות יש לגיהנ׳ ואלו הן שאול ואבדון ובאר שחת ובור שאון וטיט היון וצלמות וארץ התחתית שאול דכתיב מבטן שאול שיועתי שמעת קולי אבדון דכתיב היסופר בקבר חסדך ואמונתך באבדון באר שחת דכתי׳ כי לא תעזוב נפשי לשאול ולא תתן חסידך לראות שחת ובור שאון וטיט היון דכתי׳ ויעלני מבור שאון ומטיט היון וצלמות דכתי׳ יושבי חשך וצלמות וגו׳ *Dixit R. Joſua filius Levi, Septem nomina ſunt Gehennæ, ſuntq; hæc, Scheól, Perditio, Puteus corruptionis, Puteus tumultus, Lutum fæcis, Umbra mortis, & Terra infima. Scheól quidem, ſicut dictum eſt* (Jon. 2, 3.) *de ventre inferni clamavi, & exaudiſti vocem meam. Perditio autem, ſicut dictum eſt* (Pſalm. 88, 12.) *Nunquid nar-*

rabitur in ſepulcro miſericordia tua, & veritas tua in Perditione? Puteus corruptionis, ſicut dictum eſt (Pſalm. 16, 10.) *quia non relinques animam meam in inferno: nec dabis ſanctum tuum videre corruptionem. Puteus tumultus & Lutum fæcis, ſicut dictum eſt* (Pſalm. 40, 3.) *Et fecit me aſcendere ex puteo tumultus, & de luto fæcis. Umbra mortis, ſicut dictum eſt* (Pſalm. 107, 10.) *Sedentes in tenebris & umbra mortis* &c. Additur ſtatim ibidem: והאיכא גיהנם גיא שעמקה כגיהנם שהכל יורד לה על עסקי חינם *Et ecce qualiter Gehenna? Vallis profunda ut vallis Hinnom* (pro כגיהנם, quod eſt in textu Talmudico, leg. כגיהנם) *quia omnis qui deſcendit in illam*, deſcendit *propter negotia* (vel opera) *gratis* (id eſt, nihili).

§. XVII.

In Novo Teſtamento Syro vocabulum שיול eâdem, qua in Veteri Hebræum שאול, ſignificatione gaudet. Quemadmodum enim LXX. Interpretes & Vulgatus Latinus Hebræum שאול per ᾅδην & *infernum* verterunt, ita Syrus Novi Teſtamenti paraphraſtes Græc. ᾅδην per Hebræo-Syrum שיול tranſtulit. E Luc. c. XVI. ℣. 23. ut & ex Apocalypſi, jam tum ſupra §. 7. loca quædam adduximus: videamus nunc reliqua. Matth. XI. ℣. 23. (& Luc. X, 15.): Καὶ σὺ Καπερναοὺμ, ἡ ἕως τοῦ οὐρανοῦ ὑψωθεῖσα, ἕως ᾅδου (in Syro eſt: לשיול עדמא) καταβιβασθήσῃ, *Et tu Capernaum, quæ es usq; ad cœlum exaltata, usq; ad inferos deprimeris.* Opponuntur inter ſe οὐρανὸς & ᾅδης, שמיא & שיול, *Cœlum* & *Infernus.* Matth. XVI, 18: *Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo meam Eccleſiam: & portæ inferorum* (πύλαι ᾅδου, תרעי לשיול) *non valebunt adverſus illam.* Per portas infero-

inferorum nihil aliud intelligi videtur quàm poteſtas mortis. Quo ſenſu & Euripides in Hippolyto ſcribit:

— οὐ γὰρ οἶδ᾽ ἀνεωγμένας πύλας
Ἅιδου, φάος δὲ λοίσθιον βλέπων τόδε,
— Neſcit enim apertas portas
Inferni, & ſe videre hunc poſtremum diem,

i. e. ignorat, ſe jam in ditionem ſeu poteſtatem mortis perventurum. Aut certe portas mortis Servator vocat id omne, quo Satanas, qui poteſtatem mortis habet Hebr. 2, 14. regnum ſuum, quod cum regno mortis idem eſt, it ſtabilitum, quò pertinent omnis generis peccata, hæreſes, blandimenta voluptatum, perſecutiones, ſchiſmata, variæ technæ, & molitiones. Nam & apud Hebræos olim proceres civitatis ad portas urbis conveniebant, ibique conſilia de regno ſtabiliendo agitabant: & adhuc hodie præcipua urbis præſidia circa illas ſolent collocari. *Portæ inferi portæ mortis ſunt. — Quæ autem ſunt portæ mortis, i. e. inferi, niſi ſingula quæq; peccata?* ait Ambroſius l. 6. comment. in Luc. IX. Et Chryſoſtomus ad Matth. XVI: *Chriſtus ſuper confeßione Petri ſic fundavit Eccleſiam, ut nullum periculum, neq; mors ipſa, eam poßit ſuperare.* Actor. II. ℣. 24: *Quem* (Jeſum Nazarenum) *Deus ſuſcitavit, ſolutis doloribus mortis* (λύσας τὰς ὠδῖνας τοῦ θανάτου), *quatenus impoßibile erat teneri illum ab ea.* Syrus tranſtulit: אלהא דין אקימה ושרא חבליה דשיול מטל דלא משכחא הותי דנתאחד בה בשיול *Deus autem excitavit eum, & ſolvit dolores inferni: quia impoßibile erat ut detineretur in inferno.* Deinde ℣. 31. citatur locus è Pſalm. XVI. de quo infra. Rom. X. ℣. 6. 7: *Ne dixeris in corde tuo, Quis aſcendet in cœlum? hoc eſt,*

Chriſtum

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-423 4° 1812

Chriſtum ex alto deducere (καταγαγεῖν). *Aut, quis deſcendet in abyſſum?* (Syr. לתהומא דשיול in abyſſum inferni) *hoc eſt, Chriſtum ex mortuis reducere* (ἐκ νεκρῶν ἀναγαγεῖν. Oppoſita ſunt, *aſcendere in cœlum*, & *deſcendere in infernum*. 1. Cor. xv. ℣. 55. adducitur locus ex Hoſ. xiii, 14. ubi Syrus retinet vocabulum שיול. Addit autem Apoſtolus, plene id, quod Propheta dicit, impletum iri, *quum corruptibile hoc induerit incorruptibilitatem, & mortale hoc induerit immortalitatem*, h. e. in noviſſimo reſurrectionis omnium die. Unde patet iterum, שאול proprie ad defunctos ſ. mortuos pertinere. 1. Petr. iii. ℣. 18. & 19: *Quandoquidem & Chriſtus ſemel pro peccatis paſſus fuit, juſtus pro injuſtis, ut nos adduceret Deo, mortificatus quidem carne, ſed vivificatus Spiritu. In quo etiam abiit, & ſpiritibus qui erant in carcere* (τοῖς ἐν φυλακῇ πνεύμασι), *prædicavit.* Quid per carcerem ſive cuſtodiam illam intelligendum ſit, de eo pluribus agant Theologi. Nobis non licet hic falcem in alienam meſſem immittere. Interim notatu dignum videtur, quòd Syrus paraphraſtes verba hæc ita tranſtulit: ואכרז לנפשתא אילין דאחידן הוי בשיול, *& prædicavit animabus illis quæ detinebantur in inferno.* Poſſet huc etiam referri locus ille, qui extat Epheſ. iv. ℣. 9. & 10. ubi hæc habentur: *Cæterum illud, aſcendit, quid eſt, niſi quòd etiam deſcenderat prius in infimas partes terræ?* (εἰς τὰ κατώτερα μέρη τῆς γῆς, velut Syrus tranſtulit, לתחתיתה דארעא) *Qui deſcendit, idem ille eſt qui etiam aſcendit ſupra omnes cœlos, ut impleret omnia.* Nam & in V. T. per *inferiora terræ* nonnunquam infernus denotari videtur. v. g. Pſalm. lxiii, 10: *Ipſi qui ad perdendum quæſiverunt animam meam,*

meam, ibunt in inferiora terræ, בתחתיות הארץ. Unde Hieronymus commentar. in epiſt. ad Epheſios: *Inferiora terræ*, ait, *infernus accipitur, ad quem Dominus noſter Salvatorq; deſcendit.* Et Theophylactus ſcribit: *Quò autem deſcendit? Ad inferos. Hos enim infimas partes terræ appellat, juxta communem opinionem.* Verùm de hoc etiam loco pluribus viderint Theologi.

§. XIIX.

Conſtat vel ex iis quæ hactenus diximus, שאול Hebræis, quando propriè & ſtrictiùs nonnihil ſumitur, denotare locum illum, vel potiùs ſtatum, qui hominem excipit poſt mortem, eumq; hactenus communem eſſe tam piis quàm impiis. Illuc enim ſeſe deſcenſurum eſſe, dicebat Patriarcha Jacob (Gen. 37. & 42.) Ibi Job eſſe cupit (c. 14. ℣. 13.) Ibi domum ſuam fore, prædicit ſibi idem (c. 17. ℣. 13). David quoque ſine diſcrimine tam de piis quàm impiis dicit, quod in infernum perveniant (Pſalm. 89. ℣. 49). Nec minus Hiskias, Regum ille pientiſſimus, morti vicinus, lamentabatur: *In dimidio dierum meorum vadam ad portas inferni* (Eſai. 38. ℣. 10). Cæterùm nondum in his acquieſcendum, ſed nunc ulterius progrediendum eſt. Cum enim Mors ſit diſſolutio animæ à corpore, quemadmodum non Plato ſolùm in Phædone definit, ſed & Paulus non obſcure indicat Philipp. 1, 23. & 2. Tim. 4, 6. atque adeo non corpus ſolùm, ſed & anima, aliam ſubeant conditionem, quæritur nunc in ſpecie, utrius ſtatus voce שאול deſignetur, num corporis, an animæ? Non difficile verò erit, ad hanc quæſtionem reſpondere, imo verò patet jam tum ex ſuperioribus, ſi recte rem conſideres, nec appellationem ᾅδυ, nec

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-423 4° 1812

vocabulum שאול, corpori æque convenienter, ac animæ, aptari poſſe. Diximus ſupra § 4. quod ᾅδης dictus ſit ſtatus defunctorum, ideo quod inconſpicuus ille ſit & inviſibilis, q. d. ἀειδὴς vel ἀϊδής. Aſt talis non eſt ſtatus corporis demortuorum. In quo enim illud ſit ſtatu, oculis plerumque patet omnium. Scheol autem ita dicitur à rad. שאל, *petiit*, *expetiit*, ab inſatiabili cupiditate, quòd ſtatus ille, vel locus, qui hoc nomine venit, ſemper expetat, & nunquam ſatietur atque expleatur, ſed omnes ſine diſcrimine & ſine termino ſub poteſtatem ſuam redigere quærat (unde & *Orcus* Latinis dicitur, ab *urgendo* ſcilicet, ceu advertit Feſtus, quòd omnes *urgeat* atque ad ſe trahat. Vid. Proverb. 27, 20. & cap. 30. ℣. 15. 16.) quod ſane de ſepulchro iterum dici non poteſt. Sequitur ergo, quod & Græcum ᾅδης & Hebr. שאול, non tam corporum, quàm animarum ſtatum poſt mortem, propriè denotent. Hic enim & inconſpicuus eſt & inexplebilis, cùm anima ſit ſpiritus, qui non commenſuratur loco, adeo ut nihil quicquam prohibeat, quò minus etiam innumeri Spiritus in eodem ſint loco.

§. XIX.

De Græco ᾅδῃ id iterum teſtantur multi probatæ fidei autores. Homerus, Poëtarum omnium antiquiſſimus, Iliad. 16. ℣. 856:

ψυχὴ δ᾽ ἐκ ῥεθέων πταμένη ἄϊδός δε βεβήκει.

Anima ex membris avolans ad inferos deſcendit.

Et Iliad. 7. ℣. 131:

Θυμὸν ἀπὸ μελέων δῦναι δόμον Ἄϊδος εἴσω,

Anima è membris ut deſcendat domum Plutonis intro.

Plato

Plato in Cratylo ᾅδην vocat ſtatum vel locum, in quem abeat anima nudata à corpore (γυμνὴ τοῦ σώματος). Et in Phædone ſcribit: Ἐννοεῖς οὖν, ὅτι ἐπειδὰν ἀποθάνῃ ὁ ἄνθρωπος, τὸ μὲν ὁρατὸν αὐτοῦ σῶμα καὶ ἐν ὁρατῷ κείμενον, ὃ δὴ νεκρὸν καλοῦμεν, ᾧ προσήκει διαλύεσθαι, καὶ διαπίπτειν, καὶ διαπνεῖσθαι, οὐκ εὐθὺς τούτων οὐδὲν πέπονθεν, ἀλλ' ἐπιεικῶς συχνὸν ἐπιμένει χρόνον, ἐὰν μέν τις καὶ χαριέντως ἔχων τὸ σῶμα τελευτήσῃ. — ἡ δὲ ψυχὴ ἄρα τὸ ἀειδὲς, τὸ εἰς τοιοῦτον τόπον ἕτερον οἰχόμενον γενναῖον καὶ καθαρὸν καὶ ἀειδῆ εἰς ᾅδου, ὡς ἀληθῶς παρὰ τὸν ἀγαθὸν καὶ φρόνιμον Θεόν· οἷ ἂν Θεὸς ἐθέλῃ, αὐτίκα καὶ τῇ ἐμῇ ψυχῇ ἰτέον. αὕτη δὲ δὴ ἡμῖν ἡ τοιαύτη, καὶ οὕτω πεφυκυῖα, ἀπαλλαττομένη τοῦ σώματος εὐθὺς διαπεφύσηται καὶ ἀπόλωλεν, ὥς φασιν οἱ πολλοὶ ἄνθρωποι; *Cernis igitur, poſtquam mortuus homo fuerit, quod in eo viſibile eſt corpus & in loco viſibili poſitum, quod cadaver appellamus, cui convenit ut diſſolvatur, concidat, diffluat, nihil horum ſubito pati, ſed multum aliquando tempus ſupereſſe, ſi quis corpore perbelle affecto deceſſerit. — Anima verò quæ inviſibile quiddam eſt, in ſimilem quendam aliumq́ locum migrans, excellentem, purum, inviſibilem, nobis occultum* (in infernum) *revera ad bonum ſapientemq́ Deum, quò ſi Deus voluerit, paulo poſt meo quoq́ animo eſt migrandum: anima inquam talis, taliq́ natura prædita, nunquid cum primum à corpore liberata fuerit, diſſipabitur atq́ interibit, ut multi putant? Permultum abeſt* &c. Et in antecedentibus: Εἰσὶν ἄρα αἱ ψυχαὶ ἡμῶν ἐν ᾅδου — Καὶ ταῖς μὲν ἀγαθαῖς, ἄμεινον, ταῖς δὲ κακαῖς, κάκιον, *Sunt igitur apud inferos animæ noſtræ. — Et bonis quidem melius eſt, malis verò pejus.* Rurſus non procul à fine: Ἐπιόντος ἄρα θανάτου ἐπὶ τὸν ἄνθρωπον, τὸ μὲν θνητὸν ὡς ἔοικεν αὐτοῦ, ἀποθνήσκει, τὸ δ' ἀθάνατον, σῶν καὶ ἀδιάφθορον οἴχεται ἀπιὸν, ὑπεκχωρῆσαν τῷ θανάτῳ. Παντὸς μᾶλλον ἄρα ψυχὴ ἀθάνατον καὶ ἀνώλεθρον, καὶ τῷ ὄντι ἔσονται ἡμῶν αἱ ψυχαὶ ἐν ᾅδου, *Im-*

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-423 4° 1812

minente igitur homini morte, quod mortale quidem in eo eſt, interit: quod verò immortale, incorruptum ſoſpesq; morti ſe ſubtrahit.—Itaq; maxime omnium, O Cebes, anima immortalis incorruptibilisq; eſt, eruntq; apud manes (in inferno) *animæ noſtræ.* Et poſt pauca: οὐδὲν γὰρ ἄλλο ἔχουσα εἰς ᾅδου ἡ ψυχὴ ἔρχεται, πλὴν τῆς παιδείας τε καὶ τροφῆς, ἃ δὴ καὶ λέγεται μέγιστα ὠφελεῖν ἢ βλάπτειν τὸν τελευτήσαντα εὐθὺς ἐν ἀρχῇ τῆς ἐκεῖσε πορείας &c. *Nihil enim aliud cum migrat ad manes* (in infernum) *anima, ſecum transfert, præter eruditionem atq; educationem. Quæ quidem ſtatim in principio transmigrationis illius plurimum vel prodeſſe, vel obeſſe dicuntur. Ferunt enim quemlibet* &c. Vid. ſupra §. 2. ubi ſequentia jam adducta ſunt. Lucianus in Menippo ſeu Necyomantia:

> Ὦ φιλότης, χρειώ με κατήγαγεν εἰς Ἀΐδαο,
> Ψυχῇ χρησόμενον Θηβαίου Τειρεσίαο.
> *Res dilecte gravis me infernas egit ad umbras,*
> *Conſulerem manes* (animam) *ut vatis Tireſiai.*

Plutarchus in conſolatione ad Apollonium: Εἰ δ᾽ ὁ τῶν παλαιῶν τε ποιητῶν καὶ φιλοσόφων λόγος ἐστὶν ἀληθής, ὥσπερ εἰκὸς ἔχειν, οὕτω καὶ τοῖς εὐσεβέσι τῶν μεταλλαξάντων ἐστί τις τιμὴ καὶ προεδρία (καθάπερ λέγεται) καὶ χῶρός τις ἀποτεταγμένος, ἐν ᾧ διατρίβουσιν αἱ τούτων ψυχαὶ· καλὰς ἐλπίδας ἔχειν σε δεῖ περὶ τοῦ μακαρίτου υἱέος σου, ὅτι τούτοις συγκαταριθμηθεὶς συνέσται, *Si vera ſunt, ut probabile eſt, quæ priſci Philoſophi & Poëtæ prodiderunt, piis, poſtquam vitam hanc cum morte commutaverunt, eſſe ſuos quosdam honores, dignioremq; in conſeſſu tribui locum, deſtinatamq; eſſe piis animabus certam, in qua degant, regionem, bene tibi ſperandum eſt de beato tuo filio, qui inter eos vivet.* Mox autem hunc ſtatum vocat ſtatum piorum apud infe-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-423 4° 1812

ros, ἐν ᾅδου. Idem libro de facie in orbe Lunæ: Συντυγχάνει δὲ οὕτως κατὰ φύσιν ἑκάτερον, πᾶσαν ψυχὴν ἄνουν τε καὶ σὺν νῷ σώματος ἐκπεσοῦσαν, εἱμαρμένον ἐστὶ τὸν μεταξὺ γῆς καὶ σελήνης χωρίῳ πλανηθῆναι χρόνον οὐκ ἴσον. ἀλλ' αἱ μὲν ἄδικοι καὶ ἀκόλαστοι δίκας τῶν ἀδικημάτων τίνουσι· τὰς δὲ ἐπιεικεῖς, ὅσον ἀφαγνεῦσαι καὶ ἀποπνεῦσαι ἀπὸ τοῦ σώματος, ὥσπερ αἰτίου πονηροῦ, μιασμοὺς, ἐν τῷ πραοτάτῳ τοῦ ἀέρος, ὃν λειμῶνας ᾅδου καλοῦσι, δεῖ γίνεσθαι χρόνον τινὰ τεταγμένον, *Evenit autem ſic ſecundùm naturam utrumq;, omnis anima, ſive prædita, ſive carens mente, ubi primum è corpore exiit, fati lege ad tempus vagatur ea in regione, quæ Lunam & terram interjacet. Verùm non idem eſt omnibus tempus præſcriptum. Impiæ enim & intemperantes pœnas flagitiorum luunt, piæ certum tempus, quantum ad luſtrandum, & corporis utpote malæ cauſæ pollutiones abolendum ſufficit, in aëris puriſſima parte degunt, quam prata inferorum dicunt.* Jamblichius in protreptico c. 13: Οὐδὲν ἄλλο ἔχουσα εἰς ᾅδου ἡ ψυχὴ ἔρχεται, πλὴν τῆς παιδείας τε καὶ τροφῆς. — Ἡ μὲν γὰρ ἀμείνων ψυχὴ μετὰ θεῶν οἰκεῖ, καὶ περιπορεύεται κατ' οὐρανὸν, βελτίονός τε λήξεως τυγχάνει. ἡ δὲ ἀδίκων ἔργων ἁψαμένη, καὶ ἀνοσιουργίας πληθεῖσα καὶ ἀσεβείας, εἰς τὰ ὑπὸ γῆν δικαιωτήρια ἐλθοῦσα, δίκης τῆς προσηκούσης μεταλαγχάνει. *Anima nihil aliud habens, quàm inſtitutionem educationemq;, inferos adit. — Et præſtantior quidem anima cum Diis habitat, & circum circa cœlum profectionem ſuſcipit, melioremq; finem aſſequitur. Quæ autem injuſta opera contigit, impioq; opere atq; impietate oppleta fuit, ubi ad loca judicii ſubterranea venerit, æquam juſtamque pœnam conſequitur.* Joſephus lib. 18. Antiquitatum c. 5. hoc Phariſæis dogma tribuit, animas immortales eſſe, atque poſt mortem ad inferos, εἰς ᾅδου, deſcendere, ibique congrua habita-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-423 4° 1812

habitacula reperire pro merito ſuo ; & piorum quidem animabus reditum inde facilem ad vitam patere: impiorum autem animas, perpetuis carceribus damnatas, impietatis ac malitiæ ſuæ pœnas illic luere.

§. XX.

Non minùs & Latini vocem *Inferorum* animabus defunctorum adaptant. Putârunt gentiles, animam, quamprimum à corpore eſt ſoluta, ob ſingulare conjunctionis cum eo deſiderium, hoc in terram illatum ſequi, adeoque in loca ſubterranea ferri. Hæc inter alia videtur eſſe cauſa, quare ſtatum illum animarum poſt mortem appellârint Infernum. Quanquam & per metaphoram ita dici poſſit, partim quod inconſpicuus ſit & abſconditus, partim quod triſtis appareat hominibus ſenſuum judicium ſequentibus. Quo quid enim inferius eſt, eo magis eſt abſconditum, adeo ut vel ipſe divinus Pſaltes, indicare volens abſconditam plane illam rationem, qua formatus eſſet in clauſtris uteri matris ſuæ, ſe compactum dicat *in imis terræ*, Pſalm. 139. Sed & tanto triſtius tale quid apparet. Obſervat hoc Auguſtinus, lib. 12. de Geneſi ad literam c. 34. ita ſcribens: *Inferi eò quod infra ſunt, Latine appellantur. Sicut autem ſecundùm corpus, ſi ponderis ſui ordinem teneant, inferiora ſunt omnia graviora, ita ſecundùm Spiritum inferiora ſunt omnia triſtiora. Unde & in Græca lingua origo nominis, quo appellatur infernus, ex eo quod nihil ſvave habeat, reſonare videtur.* Alii exiſtimant, Infernum ita dici, quòd animæ defunctorum hinc illinc *ferantur*. Vid. Iſidor. Hiſpal. l. 14. orig. c. 9. Verùm quicquid ſit, Infernum ſ. Inferorum ſtatum non ad corpus, ſed ad animam propriè pertinere, vel è ſequenti-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-423 4° 1812

quentibus patet autorum teſtimoniis. Cicero lib. 1. Tuſcul. quæſt. §. 36: *Ut Deos eſſe, naturâ opinamur, qualesq; ſint, ratione cognoſcimus: ſic permanere animos arbitramur conſenſu nationum omnium. Quâ in ſede maneant, qualesq; ſint, ratione diſcendum eſt. Cujus ignoratio finxit inferos, easq; formidines, quas tu contemnere non ſine cauſa videbare. In terram enim cadentibus corporibus, hisq; humo tectis, ex quo dictum eſt humari, ſub terra cenſebant reliquam vitam agi mortuorum.* Seneca epiſt. 117: *Cum de animarum æternitate diſſerimus, non leve momentum apud nos habet conſenſus hominum, aut timentium inferos, aut colentium. Utor hâc publicâ perſvaſione.* Fuit Seneca unus ex Stoicorum Philoſophis, de quibus & Tertullianus l. de anima c. 54: *Stoici ſuas ſolas, id eſt ſapientum animas, in ſupernis manſionibus collocant. — Reliquas animas* (non eruditas, quæ non ſunt ſapientes) *ad inferos dejiciunt.* Et Lactantius l. 7. c. 7: *Immortales eſſe animas, Phærecydes & Plato diſputaverunt. Hæc verò propria eſt in noſtra religione doctrina. Ergo Dicæarchus cum Democrito erravit, qui perire cum corpore ac diſſolvi argumentatus eſt. Eſſe inferos Zenon Stoicus docuit, & ſedes piorum ab impiis eſſe diſcretas, & illos quidem quietas ac delectabiles incolere regiones, hos verò luere pœnas in tenebroſis locis, atq; in cœni voraginibus horrendis. Idem nobis Prophetæ palam faciunt. Ergo Epicurus erravit, qui Poëtarum id eſſe figmentum putavit: & illas inferorum pœnas, quæ ferantur, in hac eſſe vita interpretatus eſt.* H. illi.

§. XXI.

Reſtringitur autem etiam in ipſis Scripturis tam vocabulum שאול, quàm Hebræo-Syrum שיול, & Græ-

cum

cum ᾅδης, paſſim ad animam. Et quidem quod verba Jacobi Patriarchæ Gen. 37. ℣. 35. כי־ארד אל־בני אבל שאלה *deſcendam ad filium meum lugens in infernum*, non aliter accipi poſſint, quàm de ſtatu animæ , videtur eſſe manifeſtum. Ait enim ſe deſcenſurum eſſe eò ubi Joſeph erat. Jam autem de ſepulchro id intelligere non poterat, ut multi cum recentioribus Judæis hodie contendunt. Non enim exiſtimabat, Joſephi corpus ſepulchro fuiſſe illatum, ſed à fera devoratum illud credebat. Qvum enim oſtenderetur ipſi tunica Joſephi, ſangvine hœdi à fratribus ejus tincta , in hæc erumpebat verba : כתנת בני חיה רעה אכלתהו טרף טרף יוסף׃, *Tunica filii mei eſt, fera peſſima comedit eum, beſtia devoravit Joſeph.* Neque verò eſt ut cum R. Salomone dicas, verba illa אל־בני non eſſe vertenda, *ad filium meum*, ſed, *propter filium meum*, ut אל h. l. ſit idem quod על, vel בעבור. (1) enim à propria & uſitata verborum ſignificatione non facile eſt recedendum, niſi evidens nos urgeat neceſſitas, אל autem proprie & uſitatè ſignificat *ad*, non *propter*, quamvis interdum ita uſurpari, non negemus. (2) LXX. Interpretes verterunt: καταβήσομαι πρὸς τὸν υἱόν μου πενθῶν εἰς ᾅδου. (3) Non aliter intellexit hæc verba antiquus paraphraſtes Chaldæus Onkelos. Vertit enim (teſte Raymundo Martini, ſeculi XIII. ſcriptore) ארי אחות לות ברי כד־אבילנא לשאול, quamvis hodie in edit. Baſil. pro לות ברי legatur על ברי. (4) Locus aliquo modo parallelus eſt 2. Sam. 12, 23. ubi David de filiolo Bathſebæ jam defuncto: האוכל להשיבו עוד אני הלך אליו והוא לא־ישוב אלי׃ *Nunquid potero revocare eum amplius? Ego vadam ad eum, ille verò non revertetur ad me.*

Quo

Quo in loco particulam אל idem eſſe quod *ad*, extra omnem controverſiæ aleam eſt poſitum. Deinde & notabilis eſt locus ille, quem ſupra §. 9. è Pſalmo XVI. ℣. 10. exhibuimus. Quum enim hæc verba in N.T. à Petro adducantur, ut reſurrectionem Chriſti inde probet, addit Petrus de ſuo Act. 2. ℣. 31. Davidem *præſcium locutum eſſe de reſurrectione Chriſti*, ὅτι ȣ̓ κατελείφθη ἡ ψυχὴ αὐτȣ̃ εἰς ᾅδȣ, ȣ̓δὲ ἡ σὰρξ αὐτȣ̃ εἶδε διαφθοράν, *quod non derelicta ſit in inferno anima ejus, neq; caro ejus viderit corruptionem.* Ubi ſanè Petrus manifeſte videtur contradiſtinguere animam carni, etſi in textu Hebræo non habeatur vox *carnis*, nec in verſione LXX. Interpretum; ut ita vocabulum נפש Pſalm. 16. non ſynecdochice totam perſonam, aut corpus exanime, ſed proprie, absque omni tropo, *animam*, alteram compoſiti partem ſubſtantialem, denotare, atque adeo & h. l. שאול ad animam reſtringi, admodum ſit veriſimile.

§. XXII.

In Novo Teſtamento etiam aliàs vocabulum ᾅδης & Syr. שיול aperte ad animam refertur, v. g. Luc. XVI. ℣. 23. Certum enim eſt, quod ibi agatur de ſtatu animarum, Lazari & divitis, ſeparatarum à corpore. Uterque verò illic dicitur fuiſſe ἐν ᾅδῃ, cum eo tamen discrimine, quod ille in ſinu Abrahæ refrigerium conſecutus, hic verò in tormentis fuerit conſtitutus. Nec obſtat quod dives ille (cujus corpus ſepulchro illatum dicitur ℣. 22.) *in inferno OCULOS ſuos ſuſtuliſſe, & clamaſſe* legitur: *Pater Abraham, miſerere mei, & mitte Lazarum, ut intingat extremum DIGITI ſui in aquam, ac refrigeret LINGUAM meam, quia crucior in flamma hac*

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-423 4° 1812

&c. Bene enim Junius in notis: *Etſi*, ait, *Chriſtus hiſtoriam narrat, res tamen ſpirituales deſcribit ſub figuris, quas ſciebat accommodas eſſe ad ſenſum noſtrum. Neq; enim animæ digitis & oculis præditæ ſunt, neq; ſiti laborant, neq; mutua colloquia inter ſe habent. Summa igitur eſt, fideles animas, ubi à corporibus migrarunt, lætam & beatam vitam extra mundum agere: reprobis verò paratos eſſe horribiles cruciatus, qui mentibus noſtris non magis concipi poſſunt, quàm immenſa cœlorum gloria.* Quibus reſpondent illa Theophili Epiſcopi Antiocheni (ſexti ab Apoſtolo Petro, ut putatur) l. 4. commentariorum ſeu allegoriarum in quatuor Evangelia Tom. I. Bibl. Patrum: *Inquirendum eſt quomodo in parabola Lazari dives in tormentis ſit ante judicium: aut quomodo digitum Lazari dicat. Numquid corpora apud inferos ſunt? aut ipſe, qui aquam deſiderat, numquid ſitim corporis ſentiebat? Hæc autem omnia ſecundùm eos affectus loquitur, quos aliquando pro neceſſitate corporis geſſerat. Cæterum ille ante judicium tormentorum ſenſus quaſi pro loco cuſtodiæ, in quo erat, accipiendus eſt. Res quippe ipſa in cuſtodia non eſt absq; tormentis.*

§. XXIII.

Adſtipulari his iterum videntur nonnulli etiam ex antiquioribus Hebræorum Magiſtris, ut è loco Talmudico, ſub finem §. 15. à nobis adducto, liquet. Nec minus Chriſtiani, primitivæ pariter & ſubſequentis Eccleſiæ, Doctores, quos Patrum nomine ſalutamus, paſſim tam ᾅδην quàm *infernum* animarum propria faciunt. Irenæus lib. 5. adverſ. hæreſes c. 31. ᾅδην vocat locum ἀειδὴ, *inviſibilem*, in quem migrent animæ defunctorum, & quidem ita, ut illic commorentur usque ad reſurrectionem

ctionem corporum ſuorum, quam expectent. Tertullianus lib. de anima c. 55: *Habes & regionem inferûm credere, & illos cubito pellere, qui ſatis ſuperbe non putant animas fidelium inferis dignas — aſpernati ſi forte in Abrahæ ſinu expectandæ* (al. legunt, *expectantes*) *reſurrectionis ſolatium capere* debeant. Et cap. 58: *Omnes ergo animæ penes inferos? inquis. Velis ac nolis, & ſupplicia jam illic, & refrigeria: habes pauperem & divitem.* Hilarius Pictavienſis in Pſalm. 138: *Humanæ iſta lex neceſſitatis eſt, ut ſepultis corporibus ad inferos animæ deſcendant.* Ambroſius lib. de bono mortis c. 10: *Satis fuerat dixiſſe illis* (Philoſophis), *quòd liberatæ animæ de corporibus* ἀΐδιω *peterent, i. e. locum, qui non videtur, quem locum Latine Infernum dicimus.* Gregorius Nyſſenus lib. de anima & reſurrectione: *Cum dicerem, transmigrationem animæ ex eo, quod videtur, fieri ad id, quod non videtur* (πρὸς τὸ ἀειδὲς) *nihil putabam me prætermiſiſſe, quod de inferno* (περὶ τοῦ ᾅδου) *quæreretur: nec enim aliud quidpiam mihi videtur tam in externorum ſcriptis, quàm in ipſa divina Scriptura, per hoc nomen ſignificari, in quo animas eſſe dicunt, præterquam in id, quod obſcurum eſt & inconſpicuum* (εἰς τὸ ἀειδὲς καὶ ἀφανὲς) *tranſitionem.* Hieronymus (qui omnium optime diſcrimen inter Mortem & Infernum explicaſſe videtur) ad cap. 13. Hoſeæ: *Mors eſt, qua anima ſeparatur à corpore; Infernus, locus in quo animæ recluduntur, ſive in refrigerio ſint, ſive in pœnis, pro qualitate meritorum.* Joh. Chryſoſtomus homil. in Paſcha: *Vetus Teſtamentum tranſitum animæ ex hac vita crebro admodum* ᾅδην *appellat.* Aſterius Amaſeæ Epiſcopus (cujus homiliæ ſeu orationes cum notis

Frontonis Ducæi Pariſiis anno 1624. & anno 1648. per Franc. Combefis Græce & Lat. prodierunt) hom. de divite & Lazaro: *Corpus ſepulchrum, animam verò infernus habet.* Cyrillus Alexandrinus in c. 5. Eſaiæ: *Quæ eſt inferni anima? locus potius eſt infernus, & miſerarum animarum carcer horridus.* Gennadius Maſſilienſis libr. de Eccleſiaſticis dogmatibus (qui extat inter libros S. Auguſtini): *Ante reſurrectionem Domini omnes Sanctorum animæ in inferno ſub debito prævaricationis Adam tenebantur.* Andreas Cæſarienſis commentar. in Apocal. 20. Tom. 1. Bibl. Patrum: *Mors & Infernus non ſunt viva animalia, ſicut à quibusdam deſcribuntur, ſed mors eſt ſeparatio animæ à corpore; infernus autem locus eſt obſcurus nobisq; incognitus, neq; enim locus ille ſub ſenſus venit, qui excipit animas mortuas hinc emigrantes.* Iſidorus Hiſpalenſis lib. 1. ſententiarum ſeu de Summo Bono c. 16: *Ante adventum Salvatoris, quanquam ſine pœna ſupplicii, tamen non in cœlo, ſed in inferno, Sanctorum animæ tenebantur.* Maximus (non ille Taurinenſis Epiſcopus, ſed Monachus Conſtantinopolitanus & Martyr, qui temporibus Honorii Papæ I. & Heraclii Imperatoris vixit) in cap. 2. Dionyſii Areopagitæ de Hierarchia Eccleſiaſtica: Τοῦτο τὸ ἀφανὲς τινὲς ἔφησαν εἶναι τὸν ᾅδην· τοῦτ' ἔστι τὸν ἀειδῆ καὶ ἀφανῆ γενόμενον τῆς ψυχῆς χωρισμόν, *Hoc ipſum quod non videtur, quidam inferos eſſe dixerunt, hoc eſt, inviſibilem & non apparentem factam animæ ſeparationem.* Georgius Pachymeres ſeu Pachymerius (cujus paraphraſis in Dionyſii Areopagitæ opera per Balth. Corderium Græco-Latinè ann. 1633. Antverp. fuit edita) ad ejusdem cap. ſectionem 3. §. 7: *Mors in nobis non eſt omnimoda*

ſubſtantiæ

ſubſtantiæ abolitio — ſed ſeparatio animæ à corpore, animam ad id, quod nobis obſcurum eſt, ducens. Propterea namq; & diſceſſus ille animæ à corpore infernus, ᾅδης, dictus eſt, quaſi id quod obſcurum eſt ſeu inconſpicuum (ἀφανής). Joh. Damaſcenus in hiſtor. Barlaam cap. 10: *Ac corpus quidem tuum perexiguo ſepulchro includetur — Anima verò tua inferno addicta, in inferiores terræ partes usq; ad poſtremam reſurrectionem conjicietur.* Theophanes Cerameus Monachus & Confeſſor Singrianæ, dein Tauromeniæ Archiepiſcopus (cujus homiliæ Græco-Lat. cum notis Fr. Scorſi Pariſ. ann. 1644. lucem aſpexerunt) homil. 8: *Infernus, ᾅδης, dicitur animæ domicilium, à viſibili ſtatu ad inviſibilem & inconſpicuum migrantis.* Theophylactus ad cap. 16. Lucæ: *Quid eſt infernus, ὁ ᾅδης? Quidam dicunt eſſe locum ſubterraneum tenebroſum. Alii autem tranſitum animæ à lucido in obſcurum & immundum dicunt Infernum. Quamdiu enim in corpore eſt anima, apparet propter operationes ſuas: poſtquam autem à corpore emigraverit, inviſibilis fit. Hoc igitur dixerunt eſſe infernum.* Euthymius Monachus Zigabenus ſeu Zigabonus (qui præter Orthodoxæ fidei dogmaticam Panopliam, commentaria in omnes Pſalmos, & 4. Evangelia, ſcripſit, & ſub initium ſec. XII. floruit) ad Pſalm. 17: *Infernus juxta Græci nominis etymologiam inſuavem & injucundum ſignificat mortuorum locum, qui ſub terra eſt. — Et mors quidem eſt inferni miniſtra, mors enim animam dividit à corpore: unde infernus aſſumens eam continet.*

§. XXIV.

Conſentiunt denique his (& ex parte non multùm diſſentiunt) haud pauci è recentioribus

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-423 4° 1812

Theologis & Philologis. Teſtimonia è B. Luthero, Matthia Flacio, Davide Chytræo, Jacobo Heerbrando, Salomone Geſnero, Balth. Meiſnero, Joh. Gerhardo, Dan. Cramero, Joh. Tarnovio, ut & (quantum ad Reformatos) è Paulo Fagio, Matthia Martinio, Petro Ravanello, aliiſque, collegit Dn. D. Grabius libro ſupra citato. Nos, ut dictis fidem faciamus, unum vel alterum, inprimis integrum Lutheri locum, prolixiorem quidem, verùm ſententiam noſtram egregie illuſtrantem, hic adſcribemus, quæque à D. Grabio omiſſa ſunt, iis addemus. Ita ergo Lutherus in enarrationibus ſeu commentario in Geneſin (cui immortuus eſt) ad cap. XLII. ℣. 38: *Neceſſe eſt*, ait, *aliud eſſe Kever, & aliud Scheolah. Sicut autem ſepulchrum (Kever) commune eſt tam piis quàm impiis: ita & Scheolah. Hæc certa res eſt, & petita ex uſu ſacrarum literarum, niſi quod hæc eſt differentia. Sepulchrum, Kever, proprie terra eſt, quæ effoditur, & in qua conditur corpus mortuum, multi enim moriuntur, qui non humantur, ut qui laniantur à beſtiis, aut in crucem aguntur, aut cremantur, illis non conceditur ſepultura, & tamen omnes dicuntur deſcendere ad infernum, ex hac vita. Recte igitur hæc diſtinguuntur, ita ut ſepulchrum ſit locus, in quo corpus, oſſaq; demortuorum reconduntur, certo tempore, certa perſona, & loco: Scheola autem commune quoddam receptaculum, non corporum tantùm, ſed & animarum, ubi omnes mortui congregantur. Auguſtinus vocat abdita receptacula animarum, in Enchiridio ad Laurentium* (cap. 109). *Eſt igitur Chaos illud nobis quidem incognitum, in quo non eſt differentia locorum, temporum, perſonarum, quo deſcendunt etiam hi*

qui carent ſepulchris. Eſt locus communis, ſi modo locus dici debet, non pro corpore, ſed pro anima. — Proprie igitur, & definitive Scheolah locus, vel receptaculum eſt animarum. Qualis autem ille locus ſit, infinitis quæſtionibus, à veteribus diſputatum, & quæſitum eſt. Nobis hæc differentia ſufficiat, quòd ſicut corpus ſervatur in terra, ita anima reſoluta venit in ſuum Scheolah. Nec traduntur diverſæ Scheolah piorum & impiorum. Alii acute ſane diſputant, & ſunt varia argumenta in utramque partem, quæ me parum movent. In parabola de divite & Lazaro, dicitur dives ſepultus eſſe in inferno, non corporis, ſed animæ ſepulchro, & tamen de piis aliter ſentiendum eſt, quàm de impiis in eadem Scheolah exiſtentibus. Sicut hic inquit Jacob, & ſupra etiam (cap. 37. ℣. 35.) *Deſcendam lugens ad filium meum in infernum, item* (cap. 44. ℣. 29.) *Deducetis canos meos in infernum. Et de morte piorum certus & clariſſimus locus eſt apud Iſaiam, cum inquit: Intrant pii in pacem, requieſcunt in cubiculis ſuis. Item Gen. 15: Tu autem ibis ad Patres tuos, in pace, & ſepelieris in ſenectute bona. Et cap. 25: Abraham collectus eſt ad populos ſuos. Hic eſt Scheola, id eſt, locus quidam in quem colliguntur pii, quem appellat Iſaias pacem cap. 57: Veniat pax, requieſcat in cubili ſuo, qui ambulavit in directione ſua. Ibi ſane loquitur de mortuis. Sic ad Joſiam dicitur 2. Par. 34: Jam enim colligam te ad patres tuos, & infereris in ſepulchrum tuum in pace: nec videbunt oculi tui omne malum, quod inducturus ſum ſuper locum iſtum. Hæc omnia ex Scriptura ſancta manifeſta & certa ſunt, quòd Sancti ſecundùm corpus vadunt in Kefer, ſicut Abraham in agro Ephron è regione Mambre*

ſepeli-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-423 4° 1812

ſepelitur: ſecundùm animam verò ingrediuntur cubicula ſua, in Scheola, ubi congregantur cum Patribus ſuis. Ac habent quidem pii infernum, in quem deſcendunt, ſed ut requieſcant in eo. Et quanquam cum mœrore deſcendunt, tamen ad quietem & pacem transeunt. Atque adeo nihil aliud eſt deſcenſus iſte piorum, quàm mutatio hujus vitæ in alium ſtatum, ubi amplius non vivitur ſub ſole, & ſuper terram, ſed relicta vita hac intrant in cubiculum, ſive ſtratum ſuum, in quo dormiunt, & requieſcunt, donec corpus & anima rurſus copulentur in futura & æterna vita. Itaque Scriptura prorſus nihil habet de purgatorio, ſed ait ſanctos & juſtos tranſire in ſuum Scheola, ubi ſvaviſſima pace & quiete fruuntur. Juſtus autem eſt, qui licet ſit peccator, tamen ſi credit in filium Dei, & accipit abſolutionem à peccatis per miniſterium verbi, baptizatus eſt, & Sacramento altaris participavit, vere abſolutus & juſtus eſt. Huic verò non eſt paratum purgatorium, ſed ſepulchrum animæ, Scheola piorum, pax & quies in cubili ſuo. Ante Chriſtum dictus eſt ſinus Abrahæ, & eadem appellatione ipſe quoque utitur, quam haud dubie ex ſermonibus piorum, & Patrum mutuatus eſt, cum dicit Lazarum translatum eſſe in ſinum Abrahæ. Scheolah autem divitis erant flammæ, atq; is ſtatus & conditio impiorum ſoli Deo cognitus eſt, qui à nobis comprehendi non poteſt. Corpus verò divitis repoſitum fuit in Kefer. Hæc mea ſententia eſt de hiſce appellationibus. — Ac tantum quidem nos de receptaculis corporum & animarum cognitum habemus, Kefer eſſe locum pro corpore: Scheolah vero pro anima dormiente (quieſcente à laboribus ſuis Apocal. 14, 13.) *ſive piorum, ſive impiorum, ſed diverſa conditione, & qualis ea*

quies

quies ſit, nos neſcimus. Idem in operationibus in Pſalm. 16. Tom 2. Jen. Lat. f. 171. b: *Videmus, Scripturam duo loca tribuere mortuis, foveam corpori, & infernum animæ* Rurſus in addition. in locum Hoſe. 13. Tom. IV. Lat. Jen. fol. 687. b: *Hieronymus dicit, Inter mortem & Inferos hoc intereſt, Mors eſt, qua anima ſeparatur à corpore, Infernus, locus in quo recluduntur animæ, ſive in refrigerio, ſive in pœnis, pro qualitate meritorum. Quod dicit propter Patriarchas, qui in Infernum ſeſe deſcendere fatentur. Sed qualis ſit ille locus, & quid aut qualiter in eo ſint, agant, habeant animæ, neſcimus, quia Scriptura non dicit. Exiſtimatur ſane poſt reſurrectionem Chriſti nullum eſſe piorum Infernum, licet pro eo finxerint Purgatorium homines audaces. Sed qui intelligunt, quid ſit peccatum per Legem excitatum, & deſperationem adducens, ipſi intelligunt, quid ſit Mors & Infernus.* Et in antecedentibus: *Ut Mors corpus occidit, ita Infernus animam rapit. Inde in Scripturis duo iſta loca ſic diſtribuuntur, ut (Keber) ſepulchrum corpori, (Scheol) Infernus animæ deputetur. Pſalm. 6: Non eſt in morte, qui memor ſit tui, in Inferno quis confitebitur tibi? Pſalm. 115: Non mortui laudabunt te Domine, neq; omnes qui deſcendunt in Infernum* (Hebr. ולא כל־ירדי דומה, nec omnes deſcendentes in ſilentium, vel locum ſilentii). David Chytræus comment. in Geneſ. 25. num. 2: *Diligentiſſime expendenda eſt forma verborum, qua Moſes de Abraham mortuo utitur: Congregatus eſt ad populum ſuum. Docet enim animas piorum non diſſipari, ut pecudum animæ evaneſcunt, ſed congregari & colligi ad populum ſuum, hoc eſt, in cœtum beatæ Eccleſiæ. Hinc verba Eſaiæ cap. 56. ſumta ſunt:*

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-423 4° 1812

Viri ſancti colliguntur, & nemo eſt qui conſiderat. Antequam veniat calamitas, colliguntur juſti, & veniunt in pacem, & requieſcunt in cubilibus ſuis, quia recte ambulaverunt. Sap. 3: Juſtorum animæ in manu Dei ſunt. Teneant autem ſtudioſi in hoc loco piam & ſimplicem ſententiam, de ſede & ſtatu animarum poſt hanc vitam. Cum enim animæ piorum vivant poſt mortem, & colligantur ad populum ſuum, neceſſe eſt, aliquod receptaculum eſſe, in quo expertes omnium malorum & beatæ verſentur, donec ſtatuto tempore in vetus domicilium corporis renovati redeant. Id hoſpitium excipiens animas poſt mortem variis nominibus in Scriptura appellatur. Luc. 16. Sinus Abrahæ, id eſt, congregatio ſeu cœtus omnium piorum, qui fide promiſſionis, traditæ Abraham, ſalvati ſunt. Luc. 23. Paradiſus. Sap. 3. Manus Dei. Gen. 42. & alibi שאול, *quod non ſignificat locum damnatorum, ſed locum proprium beatæ Eccleſiæ, & omnium electorum ad vitam æternam.* Joh. Tarnovius comm. in Pſalm. 9: שאול *ſignificat proprie 1. commune animarum poſt hanc vitam receptaculum, ut* קבר *corporum.* Theodoricus Hackſpanius part. 2. notar. Philologico-Theologicar. in varia & difficilia Scripturæ loca pag. 976: *Contra eos, qui* שאור *de ſepulchro accipiunt* (Hoſ. 13. ℣. 14.) *urgendum, quod recte notavit Lutherus,* שאול & מות *ita conjungi in Scripturis, ut illud animam, hoc verò corpus ſpectet, quem vide ſis exemplis rem illuſtrantem.* Locum paulo ante adſcripſimus. Vid. & D. Abrah. Calovius in Bibl. illuſtrat. Tom. 2. pag. 758. & Joh. Quiſtorpius in annot. Biblicis ad Pſalm. 89. ℣. 49.

§. XXV. Au-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-423 4° 1812

§. XXV.

Audiamus quid & alii viri longe doctiſſimi de ſignificatione vocis שאול annotarint, ut ſimul & horum celeberrimorum virorum autoritate & conſenſu ſententiam noſtram, in quantum fieri poteſt, roboremus. B. Dn. D. Georgius Calixtus, Vir ſummus, & Hebrææ quoque linguæ egregie peritus, in lucubrat. V. T. ad Gen. 37, 35: שאול *plusquam ſexagies in ſacris occurrit, & aliàs infernum, aliàs ſepulcrum, ſtatum defunctorum, mortem, pernitiem & exitium ſignificat. Græcis ubiq; (excipe Jezech. XXXII, 21. & ſi quis fortè alius adhuc locus poſſit obſervari) redditur ᾅδης: ut proinde quod Scheol Hebræis, hoc ᾅδης in dialecto Helleniſtica.—Quænam verò ſingulis locis obtinere debeat ſignificatio, phraſis & res, de qua verba ſunt, & cohærentia textus indicio erunt.* Et mox in reſponſ. ad object. Pontificiorum: *Reſpondeo, deſcendere ad mortuos Scheolah ſive in ſepulcrum, eſſe periphraſin mortis, atq; adeo nihil aliud, quàm in cenſum mortuorum venire, ſive ſimpliciter, mori.* Ita ſane non raro ſumitur, ut patet è locis ſupra adductis & explicatis. B. Dn. D. Titius in diſputat. de ſtatu animar. ſeparatar. §. 9: *Certum eſt, deſcendere Scheolah, ad mortuos ſive in ſepulchrum, Hebræis phraſin eſſe notantem nihil aliud quàm in cenſum mortuorum venire, ſive ſimpliciter, mori, etiamſi non omnes mortui ſepulchrum ſemper inveniant.* Excell. Dn. D. Chriſtianus Noldius, Theologus Hafnienſis primarius, in annotationib. & vindiciis ad Concordantias Particul. Ebræo-Chaldaicar. pag. 823: שאול *in genere notat ſtatum mortuorum, in quo homines nihil ſciunt eorum quæ geruntur in hoc mundo. Eccl. 9, 5. Et Smidius in Job. 14,*

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-423 4° 1812

3. & 7, 9. & 17, 16. *addit: non dari locum Scripturæ perſpicuum, in quo vox* שאול *notet ſepulchrum, vel locum ſubterraneum.* D. Auguſtus Pfeiffer. in Dub. vexat. Script. S. pag. 198: *Phraſis Jacobæa (deſcendere ad Scheol) notat ſtatum mortis in genere ſine illatione neceſſaria vel ſepulcri vel inferni.* Et in probatione num. 1: *Deſcendere ad ſcheol, eſt devenire ad eum ſtatum, quem ordinarie utut non ſemper inſequi ſolet ſepultura, id eſt, mortis.—Plura de ſignificatione* שאול *attulit Jac. Windet Anglus de ſtatu vitâ functorum, non ſemper probanda; erudite tamen. Sect. 2. probat* שאול *deſignare ſtatum communem vitâ functorum, quod, præſertim quatenus vox toti phraſi immerſa eſt, verum eſt.* Samuel Bochartus in Hierozoico parte 2. lib 5. cap. 19. pag. m. 802: שחת (Schachath) *ſepulcrum ſonat, in quo corpus conditur;* שאול, *Seol, plerumque locum, ſeu ſtatum animæ à corpore ſeparatæ. Falluntur enim qui nomine* שאול *non niſi inferos intelligunt, ſeu damnatorum locum.—Uno eodemq; momento corpus foſſæ deſtinatur, & anima* לשאול, τῷ *Seol. Cogor Hebraice loqui, quia Latina vox nulla ſuppetit, quæ Hebraicam ſatis exprimat.* Et poſtea: עלוקה *aluka, quæ aliis ſanguiſuga* (Proverb. 30, 15.) *illis* (R. Salomoni & R. Menachem) כמשמעו, *ſecundùm literalem ſenſum, eſt animarum translatio in* שאול, *Seol, quo nomine tam Paradiſum, quàm Geennam intelligunt. Quod tam ex Arabica lingua probant, quàm ex Midras in Pſalmos.* Joh. Lightfoot in Horis Hebraic. & Talmud. ad Luc. XVI, 26: *Sat notum ex Poëtis, ut* ᾅδης *Græcis, atq; inferi Latinis, comprehendant & ſedes beatorum & damnatorum, & generaliter denotent ſtatum mortuorum, ad gaudia vel pœnas diſpoſitorum, pro*

qualitate

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-423 4° 1812

qualitate perſonarum. Hic elyſium bonis, illic tartarus improbis, interpoſito tantùm Cocyto aut Acheronte, aut aliquo tali interterminante chasmate. A tali opinione non multum diſtant Judæi, in Midras Coheleth f. 103. 2: Deus ſtatuit hoc juxta illud (Eccleſ. VII, 14.) id eſt גהינום וגן ערן *Gehennam & Paradiſum.* כמדה ביניהם *Quantum diſtant? Palmo.* טפח *R. Jochanan dicit,* כותל *Paries interponitur. At Rabbini dicunt* שתיהן שוות כדי שיהיו מציעות זו מזו *Æquata ſunt, ut ex uno in alterum proſpiciant.* Et in Luc. XXIII, 45: *Quum Salvator latroni pœnitenti pronuntiat, hodie mecum eris in Paradiſo, loquitur cum vulgo & ad captum latronis. Futurum ſcilicet eum in cœlo cum Chriſto, atq; omnibus juſtis vitâ functis. Atq; ego explicationem iſtius articuli in Symbolo noſtro,* κατῆλθεν εἰς Ἅδου, *non aliunde petierim, quàm ab hoc ipſo dicto: addito, quod recurrendum etiam eſt ad linguam Græcam pro ſignificatione vocis* Ἅδου, *quæ ſtatum poſt mortem denotat, beatorum æque ac miſerorum.*

§. XXVI.

Addimus adhuc clariſſimum deque Orientali literatura bene meritum Philologum, Chriſtophorum Crineſium, Acad Altdorfinæ quondam Profeſſorem & Eccleſiæ ibidem Paſtorem, cujus in חומש ſive exercitat. Hebraicar. πενταμερῶν parte prima exercitat. 1. quæſt. 2. §. 9. & ſeqq. hæc ſunt verba, ſententiæ Lutheri & noſtræ plane ὁμόψηφα: *Cum nuſpiam adhibeatur* (vocabulum שאול) *neq; etiam in ſolemnioribus pompis exſequialibus, quando corpora vita ſua functorum, terræ redduntur, ſed ſemper ibi ſerviat proprium* ἐνταφιασμοῦ קבר *vel* קְבוּרָה, *ex R.* קבר *terra operuit, humavit, unde & Chaldæi ſuum ſepulcrum* קבר (Kebhar) *& Syri* קברא *&*

Arabes קברון *denominant, proinde neceſſe eſt aliud eſſe Scheol & aliud* קבר, *ſicut* νȣνεχόντως *B. noſter Lutherus in notis ſuis ad c. 42. Geneſ. p. 643. f. a.* concludit. *Quid igitur tandem Scheol? Ecce illud tibi Reverendi patris noſtri B. Lutheri verbis: Scheol, dicentis, eſt commune quoddam receptaculum* &c. (integrum locum §. 24. exhibuimus). *Communem dicit tam piis quàm impiis, ex uſu Scripturæ, licet rariſſime de illis; de his verò frequenter in eadem prædicetur.* Et §. 12: *Sed ais: In uno Scheol ſimul exiſtentibus piis & impiis, una etiam & eadem erit eorundem conditio? Abſit: illud quidem S. Scriptura edocti affirmamus; hoc verò ex eadem pernegamus. Deſcendunt ſane pii in Scheol, non ut crucientur, ſed ut quieſcant in eodem. Et quanquam cum mœrore interdum deſcendant, tamen ad quietem & pacem tranſeunt. Gen. 15, 15. Eſai. 57, 2.* Denique §. 16: *Proinde concludimus, propriam hujus vocis Scheol ſignificationem eſſe, quod denotet receptaculum generale animarum omnium omnino hominum, ex corporibus egredientium, in quo bonis bene; malis verò male eſt — Et commodius uno verbo nominari poſſe alio nullo, quàm infernus, conſentiente Forſtero in ſuo lexico.* Addit §. 20: (quod & nos obſervari cupimus) *Quod inquirendæ veritatis cauſa, nullatenus, verò in gratiam Pontificiorum, limbum Patrum ſibi imaginantium, dictum volumus.* De voce ᾅδη §. 18. hæc notat: Αδης *apud Græcos nuſpiam ſepulcrum, ſed locum cruciatuum infernalium, denotat.* Vid. & Eraſmus Schmidius not. in N. T. ad Matth. XI, 23.

§. XXVII.

Ex his ergo patet (1) falſam eſſe eorum ſententiam, qui Hebræum Scheol fere ſemper per Sepulchrum

chrum vertunt, idemque cum קֶבֶר eſſe exiſtimant. Equidem שאול metonymice interdum, vel improprie & metaphorice, pro Sepulchro (quemadmodum & pro ipſa Morte, & adjunctis doloribus infernalibus) uſurpari, non negabimus (quamvis ᾅδης è Crineſii ſententia Græcis nuſpiam Sepulchrum notet) proprie interim & accurate loquendo, aliud Hebræis videtur eſſe קבר. *ſepulchrum*, aliud מות *mors*, aliud שאול *infernus*. Id quod vel *ex ipſius vocabuli etymo in ipſa Scriptura manifeſte indicato* patet, *quod eſt* שאר, *i. e. poſtulavit, quia ſatiari nec illud animarum receptaculum nec infernus poteſt, ſed ſemper plura poſtulat: cum contra ſepulchrum, aut locus corporum, vel terra egeſta, vel cadaveribus, vel denique ipſo aëre, ſive alio corpore, facile ſatiari & repleri queat*, ut verba celeberrimi Theologi & Philologi, Joh. Tarnovii (Comment. in Pſalm. 9. pag. 235. ubi eorum ſententiam, qui Scheol cum voce Kebher confundunt, refellit) noſtra faciamus. *(2)* Facile ex his cognoſcitur, quid de Deſcenſu ad inferos (de deſcenſu, dico, in genere, non de deſcenſu Chriſti, de quo Theologi diſputent) ſeu phraſi Hebræa, *Deſcendere ad inferos*, ſit ſentiendum. Deſcendere nempe ad inferos Hebræis (quemadmodum & Græcis ἔρχεσθαι, κατέρχεσθαι, καταβαίνειν, εἰς ᾅδην: vel εἰς ᾅδου) juxta propriam & genuinam vocis שאול ſignificationem, nihil aliud videtur eſſe, quàm ſecundùm animam à corpore ſeparatam, in generalem (quantum ad vocem) & indifferentem illum ſtatum, qui mortem hominis excipit, ſive is quietis, ſive cruciatuum, pro vitæ antegreſſæ ratione fuerit, devenire; deſcendere ſive *tranſire* (Gen. 15, 15.) ad commune il-

ne il-

ne illud ψυχοδοχεῖον ſ. animarum receptaculum (quod quidem rectius ſtatus quàm locus dicitur, quamvis ejusmodi ſtatum absque conceptu alicujus loci nobis imaginari vix poſſimus) quod animas tàm piorum quàm impiorum in V. T. recipiebat; in quo animæ piorum, *quaſi in faſciculo viventium apud Deum cuſtoditæ* (1 Sam. 25,29.) *ad populum ſuum* (Gen. 25,8. Num. 20,24.) vel *ad Patres ſuos* (2 Reg. 22. ℣. ult. 2 Paral. 34, 28.) *congregabantur* (locis jam cit.) ſive colligebantur & recipiebantur; in quo *juſtorum animæ* erant ἐν χειρὶ Θεοῦ, *in manu Dei, & non tangebat illos tormentum*, βάσανος (Sap. 3. ℣ 1.) ubi erant ἐν ἀναπαύσει, *in refrigerio* (Sap. 4 ℣. 7.) *in pace* (Geneſ. 15,15. Eſai. 57,2. Sap. 3, 3.) impiorum autem animæ erant ἐν βασάνοις, *in tormentis* (Luc. 16. ℣. 23. & ſeqq.) *Prout S. Scripturâ edocti generaliter quidem* cum Crineſio (loc. cit. §. 16.) aliisq; hoc *novimus, ſpecialiſſimam interim illius Scheolis* & Deſcenſus ad inferos διαγραφίαν *dare non poſſumus*, ſed Theologis relinquere cogimur. *Nihil aliud eſt Deſcenſus iſte piorum*, ait Crineſius §. 13. & 14. *quàm mutatio hujus vitæ in alium ſtatum, ubi amplius non vivitur ſub Sole & ſuper terram; ſed relicta vita hac, intrant in cubiculum ſive ſtratum ſuum* (quod Lutherus ſupra Sepulchrum animæ, German. das Seelen-Grab, appellabat) *in quo dormiunt & requieſcunt* (*utpote ab omnibus actionibus & paſſionibus ærumnoſæ hujus vitæ ſoluti*) *donec corpus & anima rurſus copuletur in futura & æterna vita*. Et Chriſtianus Schotanus, Theologus Reformatus diſp. 4. Catecheſeon ſ. elementor. Theolog. pag. 64: *Deſcenſus ad inferos juxta phraſin antiquam nihil aliud fuit quàm animæ ſeparatæ & ſub dominio mortis conſtitutæ in ſuum*

locum

locum emigratio. Cæterum *deſcendendi* phraſis *à ſepulcrali differentia* ſumta eſſe videtur, *quia terra eſt deorſum, in qua ſepeliuntur omnes: unde à prima conditione deſcenſûs cadaverum, totus reliquus mortuorum ſtatus appellatus*, ut obſervat Matthias Martinius diſputat. in Symb. Apoſt. p. 139. *Propriam* porro & *genuinam* ſignificationem dum diximus, *figuratam* aliquando & *impropriam*, modò concinnam, huic formulæ competere, non negamus.

§. XXVIII.

Unum adhuc quæri poſſet, ubi nempe ſit שאול ſeu Infernus ille, de quo hactenus egimus? Aliqui, etiam ex Veteribus, putarunt, quod Infernus ſub terra ſit, quia non tantum Chriſtus in parabola de divite & Lazaro teſtatur, quod inter Abrahamum Lazarumq; in ſinu ejus conſtitutum, & inter locum in quo dives erat, χάσμα μέγα. *Chaos magnum* (ut vertit vulgatus Latinus interpres, quem non temere hic reprehendi vult Hugo Grotius) h. e. magnus hiatus, ſ. vaſtum aliquod intervallum, firmatum fuerit, *ut hi qui vellent hinc tranſire* ad eos, *non poſſent, neq; inde huc transmeare* (ὅπως οἱ θέλοντες διαβῆναι ἐντεῦθεν, μὴ δύνωνται, μηδὲ οἱ ἐκεῖθεν διαπερῶσιν) Luc. 16. ℣. 26. ſed & Paulus Eph. IV, 4. diſerte infernum vocat τὰ κατώτερα μέρη τῆς γῆς. Imo ipſa Scriptura Infernum in ſuperiorem & inferiorem dividere, nec aliàs etiam de inferno aliter quàm de loco aliquo ſubterraneo loqui videtur. Conf. Pſalm. 63. ℣. 10. Eccleſiaſtici c. 24. ℣. 45. Philipp. 2, 10. Apoc. 5, 3. Eademq; fuit ſententia Gentilium, ut è §. 20. patet. Sic Lucianus in dial. de luctu, Homerum, Heſiodum & alios ait putare, quod infernus ſ. ἅδης ſit locus aliquis ſubter terram profundus. Et Plutarchus ad illud Homeri:

ψυχὴ δ' ἐκ ῥεθέων πταμένη ἄϊδός δε βεβήκει, *Anima ex membris avolans ad inferos deſcendit*, εἰς τὸν ᾅδην, inquit, καὶ ἀόρατον, εἴτε ἀέρα θείη τις, εἴτε ὑπόγειον τόπον. Conf. Grot. in comment. ad Luc. 16. Chriſtiani autem ſequiorum ſeculorum Doctores, quos Scholaſticos vulgo dicimus, ulterius poſtea progresſi ſunt, ſtatueruntque, infernum non tantùm ſub terra eſſe, ſed & in centro terræ (utpote loco à cœlo remotisſimo) & receptacula diverſa quatuor habere, quorum ſuperius vocarunt *Limbum Patrum*, ultimum *Infernum damnatorum* ſ. Infernum ſpecialiter ita dictum, inter quos poſtmodum & alios duos Limbos finxerunt, Infernum ſine baptiſmo defunctorum ſ. *Limbum infantum*, & *Purgatorium*, atque ita Infernum certis terminis & limitibus circumſcripſerunt. Vid. Dn. D. Grab. in append. apologet. p. 223. ſeqq.

§. XXIX.

Verùm enimvero (1) etſi Apoſtolus infernum inferiores partes terræ vocare videatur, non immerito tamen dubitant Theologi, utrum proprie verba hæc ſint accipienda an improprie? Neque enim novum eſt, ejusmodi loquendi modum improprie accipi in Scripturis. Sic David Pſalm. 139, 15. ait: לא־נכחד עצמי ממך אשר־עשיתי בסתר רקמתי בתחתיות ארץ, *non fuit occultatum corpus meum à te, quando factus fui in occulto*, quando *variis membris decoratus fui in inferioribus terræ*. Non formatus erat David ſub terra, ſed in utero matris, & tamen dicit ſe factum eſſe *in inferioribus terræ*, quia in abſcondito formatus erat, ſicut abſconditum eſt quod eſt in terra. Ita ſane & Patrum nonnulli exiſtimant, de Inferno quoque dici, quod ſit ſub terra, quia ſtatus inferorum nobis eſt abſconditus: quæ autem

tem

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-423 4° 1812

tem in abſcondito ſunt, ſ. loco viſui noſtro ſubtracto, ὑποχθόνια Græcis dici ſolent, quia lumen non eſt ſub terra, ſed meræ tenebræ. Quam ob cauſam & τὰ ἐντὸς γῆς, χάος καὶ ἄδην nominari dixit Plutarchus, & Hippocrates libro de diæta opponit φῶς & ἄδην, obſervante iterum Grotio loc. citato. (2) Quid juvat multum ſolicitum eſſe de loco, quando de anima à corpore ſeparata eſt ſermo? Spiritualis anima eſt ſubſtantia: de Spirituum autem conditione non eſt judicandum juxta conditionem locorum, ſed ſtatus, in quo verſantur, eſt ponderandus. Equidem & Spiritus creati ſunt *alicubi*, h. e. in loco aliquo, neque enim poſſunt eſſe *ubiq;*, uno eodemque temporis momento, ſicut Deus, cujus ſubſtantia eſt immenſa. Sic Angelus, qui nunc eſt Helmſtadii, non poteſt ſimul eſſe Romæ vel Hafniæ. Interim non ſunt ad certum locum adſtricti, ſicuti ſubſtantiæ materiales, quales habent determinatum locum, extra quem ipſis bene eſſe non poteſt. Veluti homini extra terram, piſci extra aquam non poteſt bene eſſe; aſt ſubſtantiæ immateriales à loco affici non poſſunt, ſed æqualem ſtatum ſubeunt, in quocunque ſint loco. Sic Angeli boni *ſemper vident faciem Patris qui in cœlis eſt* (Matth. 18, 10.) hoc eſt, indeſinenter fruuntur aſpectu ejus atque inde proveniente gaudio & beatitudine, quocunque ſint in loco, ſive in cœlo ſint cum Chriſto, ſive in terra cum hominibus, ſive in aqua cum Jona, ſive in igne cum tribus pueris in fornace Babylonica. Contra mali Angeli infelices ſunt, ubicunque degant locorum. Quando ergo de anima loquimur, de ſtatu potius ſolicitos nos eſſe oportet, quàm de loco. Atque inde & ſupra aliquoties diximus, שאול potius eſſe ſtatum animarum poſt mortem dicendum quàm

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-423 4° 1812

locum. (3) Negari nequit, eſſe certum aliquod πȣ̃ ſ. receptaculum animarum ſeparatarum, tam piarum quàm impiarum, verùm ubi illud ſit, & per conſequens ubi ſit שאול, de eo nihil diſtincte in Scriptura eſt definitum. *Qualis ſit ille locus, & quid aut qualiter in eo ſint, agant, habeant animæ, neſcimus, quia Scriptura non dicit*, eleganter ſcribit Lutherus loco ſupra citato. *Coram Deo nudus eſt infernus, & nullum eſt operimentum perditioni* (Job. XXVI, 6.) hominibus autem שאול eſt ſtatus ἀειδὴς ſ. inviſibilis, ignotus & abſconditus. Hinc quod S. Auguſtinus de igne infernali ſ. æterno lib. 20. de C. D. c. 16. ſcribit: *Qui ignis cujusmodi, & in qua mundi vel rerum parte futurus ſit, hominem ſcire arbitror neminem, niſi forte cui Spiritus divinus oſtendit*, & Joh. Meiſnerus, Vir doctiſſimus, ὁ νῦν ἐν ἁγίοις: *Inferni* (ſpecialiter hodie ita dicti, hoc eſt, inferni damnatorum) πȣ̃ *ſeu locum prorſus credimus, non tamen Phyſicum ſeu corporalem, ſive ullam aliam hujus univerſi partem, & ut Auguſtin. lib. XII. de Geneſ. ad lit. cap. 33. dicebat:* Eſt prorſus inferorum ſubſtantia, ſed eam arbitror ſpiritualem eſſe, non corporalem. — *Qua verò mundi parte lateat, cum Deus ſcire nos noluerit, nec noſtrum eſt curioſe indagare. — Ubi ubi ſit, contenti erimus, ſi ſciamus, eſſe tale aliquod receptaculum* &c. (tractat. de deſcenſu Chriſti ad inferos cap. 2. §. ult.) hoc nos de שאול ſ. inferno in genere dicimus. In his ergo & nos acquieſcimus, ac Scholaſticis illis Limbolariis (ut voce Plautina cum D. Grabio utamur) ſuos Limbos & cellulas relinquentes, pro his decernimus

SOLI DEO GLORIAM.

COROL-

COROLLARIA & Επίμετρα.

I.

De animabus pie defunctorum ſub N. T. non amplius legimus, quòd ad inferos deſcendant. Cauſam hujus rei pluribus dabunt Theologi.

II.

Scheol & Limbus Patrum Pontificius plurimum differunt.

III.

Scheol quando de locis omnibus ſubterraneis dicitur, Sepulchrum etiam comprehendere, vel ſaltem comprehendere poſſe, non negamus: verùm tum Scheol videtur ſumi improprie.

IV.

Quod ſi verò Scheol de Sepulchro interdum, metaphorice licet & improprie, uſurpatur, per conſequens non animæ tantùm, ſed & corporis receptaculum interdum fuerit.

V.

Videtur aliquid humani paſſus eſſe S. Auguſtinus, quando epiſt. 57. ad Dardanum ſcribit: *Non facile alicubi Scripturarum inferorum nomen poſitum invenitur in bono*, & epiſt. 99: *ipſos inferos nuſpiam Scripturarum in bono appellatos potui reperire*; item lib. 12. de Geneſ. ad literam c. 33: *Illud nondum me inveniſſe confiteor, inferos appellatos, ubi juſtorum animæ requieſcunt*.

VI.

Etſi enim Scheol ſ. infernus, in ſe ſpectatus, in

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-423 4° 1812

bonis haud ſit numerandus, cum anima naturâ ſit actus corporis (lib. 2. de animâ cap. 1.) & ſtatus ille adverſus ſit primævæ Dei inſtitutioni, qui hominem non ad mortem, ſed ad vitam, & quidem æternam, creaverat (Sap. 2. ℣. 23. 24.) unde & hactenus infernum ceu rem triſtem etiam Sanctiſſimi quique ſub V. T. declinare tentarunt, ut pluribus docent Theologi; tamen loca quædam, in quibus vocabulum Scheol neutraliter ſeu indifferenter, adeoque non de malis tantùm, ſed etiam de bonis nonnunquam uſurpatur, luce meridiana videtur eſſe clarius.

VII.

Sinum Abrahæ, per quem nihil aliud quàm ſtatus quietis, refrigerii & ſolatii, intelligendum videtur, paſſim apud inferos ponunt Patres. Chryſoſtomus hom. de divite in Luc. 16. ſinum Abrahæ diſerte vocat Paradiſum in inferno exiſtentem. *Dicat mihi aliquis*, ait inter alia, *in inferno eſt paradiſus? Ego hoc dico, quia ſinus Abrahæ paradiſi veritas eſt ſed & ſanctiſſimum paradiſum fateor.* Euſebius Emiſſenus (ſi is autor eſt, ac non potius Eucherius Lugdunenſis, ut exiſtimat Thomas Hyde in catal. Bibliothecæ Oxonienſis, vel Fauſtus Rhegienſis, ut Bellarminus putat) hom. 39. in Evangelia: *Abraham, ſicut & cæteri Patriarchæ & Prophetæ, in inferno erant, inferni tamen pœnas non patiebantur. Sinus igitur Abrahæ ille locus intelligitur, in quo ſimul collecti Sancti quieſcebant.* Vid. §. 7. 22. & 23. diſput. noſtræ & D. Grab. pag. 175. append. apologet.

IIX.

Infernus ſpecialiter hodie ita dictus, receptaculum nempe illud damnatorum, & ratione corporis, & ratione animæ, Hebræis ſolet dici גיהנם *Gehenna:*

quod

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-423 4° 1812

quod tamen vocabulum à Servatore noſtro demum inventum dicit S. Hieronymus. In N. T. non tantùm per *Gehennam* (v. g. Matth. 10. ℣. 28.) ſed & per, τὴν γέενναν τῦ πυρὸς, *gehennam ignis* (Matth. 18. ℣ 9. &c.) τὴν κάμινον τῦ πυρὸς, *caminum ignis* (Matth. 13, 42.) τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον, *ignem æternum* (Matth. 18, 8. c. 25. ℣. 41. epiſt. Judæ ℣. 7.) τὸ πῦρ τὸ ἄσβεστον, *ignem inextinguibilem* (Marc. 9, 45. Matth. 3, 12.) item per τὴν λίμνην τῦ πυρὸς, *ſtagnum ignis* (Apocal. 20. ℣. 14. 15.) τὴν λίμνην τȣ πυρὸς καὶ θείȣ, *ſtagnum ignis & ſulphuris* (Apocal. 20, 10. Conf. Apoc. 14, 10. c. 19. ℣. 20. c. 21. ℣. 8.) indicatur. Quò pertinet, quod Deus Angelos qui peccaverunt, σειραῖς ζόφȣ dicitur ταρταρώσας, h. e. *catenis caliginis præcipites dediſſe in tartarum*, 2. Petr. 2, 4.

IX.

Judæi Gehennam inter ſeptem res ante mundum conditum creatas numerant. Talmud Babylonicum Maſſech. Nedharim cap. 4. fol. 39. b. edit. Baſil. (ut & Peſachim fol. 54. a.): שבעה דברים נבראו קודם שנברא העולם אלו הן תורה ותשובה גן ערן וגהינם כסא כבוד ובית המקדש ושמו של משיח *Septem res creatæ ſunt ante creationem mundi, nempe Lex Moſaica & Pœnitentia, Paradiſus & Gehenna, Solium gloriæ, Domus ſanctuarii, & nomen Meßiæ.* In Targum Cantic. IIX, 6. אשא דגהנם, *ignis Gehennæ, die ſecundo creationis mundi*, ביומא תנינא דברית עלמא, creatus dicitur. Hinc tradunt Talmudici, in hiſtoria creationis mundi ad diem ſecundum ideo non addi וירא אלהים כי־טוב (*& vidit Deus quòd bonum eſſet*) מפני שנברא בו אור של גהנם *quia creatus fuerit in eo ignis Gehennæ*, Peſach. fol. 54. a.

X.

Gehennam non impios tantùm, ſed & ſapientes ſuos

ſuos Magiſtros, aliquando experturos, ignem tamen infernalem nequaquam illis eſſe nociturum, fabulantur Judæi.

XI.

In Cod. Talmud. Chagiga ſub fin. cap. 3. fol. 26. a. edit. Cracov. hac de re ita legimus: אמר רבי אליעזר תח̄ אין אור של גיהנם שולטת בהן קל וחומר מסלמנדרא ומה סלמנדרא שתולד׳ אש היא הסך מרמה אין אור שולטות בו תלמידי חכמים שכל גופן אש דכתיב הלא כה דברי כאש נאם ה׳ על אחת כמה וכמה *Dixit R. Elieſer: Diſcipulis ſapientum* (h. e. *ſapientibus Magiſtris*, priſci enim Hebræi non *ſapientes*, ſed *diſcipulos ſapientum* ſe appellabant) *non nocebit* (dominabitur) *ignis Gehennæ. Et probatur hoc à majori ad minus per Salamandram. Nam cum Salamandræ, cujus natura eſt ignis*, eique *qui ſanguine ejus inungitur, non noceat ignis, quanto minus Sapientibus Magiſtris* nocere poterit ignis, *quorum totum corpus eſt ignis? ſicut dictum eſt* (Jerem. 23, 29.) *Nonne verba mea ſicut ignis? dicit Dominus.*

XII.

Judæi Gehennæ tres portas & ſeptem conclavia tribuunt.

XIII.

De tribus illis portis in tractatu Talmud. Erubhin cap. 2. fol. 19. a. edit. Cracov. hæc habentur: שלשה פתחים יש לגיהנם אחד במדבר וא׳ בים וא׳ בירושלים במדבר דכתיב וירדו הם וכל אשר להם חיים שאולה בים דכתיב מבטן שאול שועתי שמעת קולי בירושלם דכתיב נאם ה׳ אשר אור לו בציון ותנור לו בירושלם *Tres ſunt Gehennæ portæ, una in deſerto, altera in mari, tertia Hieroſolymis. In deſerto, quia ſcriptum eſt* (Num. XVI, 33.) *deſcenderunt ipſi, & omnia quæ ad eos pertinebant, viventes*

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-423 4° 1812

ventes in infernum. In mari, quia ſcriptum eſt (Jon. II, 3.) *de ventre inferi clamavi, & exaudiſti vocem meam. Hieroſolymis, quia ſcriptum eſt* (Eſai. XXXI, 9.) *Dixit Dominus, cujus ignis eſt in Sion, & caminus* (fornax) *ejus in Jeruſalem.*

XIV.

De ſeptem conclavibus in libro celebri Cabaliſtico גנת אגוז (*hortus nucis*) parte 2. fol. 39. b. ſub tit. שבעה מדורי גיהנם *ſeptem manſiones* ſ. conclavia aut habitacula *Gehennæ*, hæc invenies: ארז״ל כי העונש הנקר׳ גיהנם׳ הן שבעה מדורין מכוונים לחוטאים׳ כל מדור ומדור לפי חטאו של הנענש וגו׳ זה למטה מזה׳ והם הנקראים גיהנם ושערי מות ושערי צלמות ובאר שחת וטיט היון ואבדון׳ למטה מכולן שאול׳ והמקום הכולל כל אלו׳ הוא נקרא ארקא׳ כי בו הם גיהנם ושערי׳ מות ושערי צלמות ובאר שחת וטיט היון ואבדון ושאול׳ *Dixerunt Rabbini noſtri felicis memoriæ: Pœna peccatorum eſt Gehenna, cujus ſeptem ſunt conclavia. Quodq; conclave juxta peccatum ejus qui punitur — unum infra aliud. Hæc vocantur Gehenna, Portæ mortis, Portæ umbræ mortis, Puteus corruptionis, Lutum cœni, Perditio. Infimè omnium eſt Scheol,* infernus. *Locus univerſa hæc complectens vocatur Arka* (h. e. Terra) *quia in eo ſunt Gehenna, Portæ mortis, Portæ umbræ mortis, Puteus corruptionis, Lutum cœni, Perditio & Scheol.* Addit, *Abſalomum*, juxta traditionem Patrum ſuorum, pœnam ſuſtinere in conclavi ſecundo, *Korachum* in conclavi tertio, *Jeroboamum* in conclavi quarto, *Achabum* in quinto, *Micham* in ſexto: pro diverſitate enim delicti variare pœnam Gehennæ, & prout vel levius vel gra-

 vius

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-423 4° 1812

vius quis deliquerit & puniatur, ita etiam ignem Gehennæ, imo cujusque conclavis (plures enim ignis infernalis ſpecies conſtituit) vel remitti vel intendi.

XV.

Ibidem autor hujus libri duplicem Gehennam, ut & duos Paradiſos, conſtituit, inferiorem & ſuperiorem. Verba ejus hæc ſunt: שני מיני ערנים הן עליון נתחתון' אחר לגוף בזה העולם' ואחר לנפש בעולם הבא אחר זה' וכמוה' שני מיני גיהנם הן עליון ותחתון' אחר לגוף בעולם הזה ואחר לנפש בעולם הבא אחר זה' *Duæ ſunt ſpecies Paradiſi, Superior & inferior. Unus eſt pro corporibus in hoc mundo, alter pro animabus in mundo* ſ. ſeculo *poſthac futuro. Similiter duæ ſunt ſpecies Gehennæ, ſuperior una, altera inferior. Una deſtinatur corpori in hoc mundo, altera animæ in ſeculo futuro.* Addit, *Gehennam inferiorem reſpicere Gehennam ſuperiorem, & pœnam, quâ animæ in Gehenna ſuperiori afficiantur, reſpondere pœnæ illi, quam corpora in Gehenna inferiori experiantur,* כי גיהנם שלמטה מכוון כנגד גיהנם של מעלה' וכי העונש אשר לנפש מלמעלה' הוא כמו שהעונש אשר לגוף למטה'. Idem de Paradiſo ſuperiori ac inferiori, & utriusque præmiis, ridicule aſſerit.

XVI.

Proverb. xxx, 15. dicitur: לעלוקה שתי בנות הב הב Hirudini ſeu *Sangviſugæ duæ* ſunt *filiæ*, quæ dicunt, *affer, affer.* Luth. die Eigel hat zwo Töchter / bring her / bring her. Samuel Bochartus, Vir doctiſſimus, per עלוקה non *Sanguiſugam*, ut aliàs unanimi conſenſu vertunt interpretes (utpote quam non עלוקה

Aluka

Aluka, ſed עלקה *Alaka*, Hebræis dici exiſtimat) ſed *fatum unicuiq; homini ineluctabili Dei decreto impendens*: per duas autem ejusdem filias, *Scheol* & *Abhaddon*, Infernum & Perditionem, vel ſi hæc duo putentur eſſe ἰσοδύναμα, *Scheol* & *Schachath*, Infernum & Foveam, intelligenda eſſe aſſerit. Midraſch Tillim, ſeu commentarius allegoricus in Pſalmos, duas illas filias interpretatur גן ערן וגיהנם, *hortum Edenis* (ſ. Paradiſum) & *Gehennam*. זו אומרת תנו לי צדיקים וזו אומרת תנו לי רשעים, *Ille dicit, date mihi juſtos, hæc verò clamat, date mihi impios* (obſervante R. Salomone apud Bochartum in Hierozoico part. 2. pag. 802.) Satis ingenioſe uterque, dummodo ad mentem Salomonis.

XVII.

Theſi nonâ diſputationis noſtræ inter alia diximus, ταυτολογίαν aliquam, vel, ut mollius loquamur, ἐξεργασίαν aliquam minus commodam, orituram, ſi vocabulum קבר Pſalm. 88. ℣. 4. pro ſynonymo τῷ שאול habeatur, & utrumque de Sepulchro intelligatur. Senſus enim verborum illorum tum hic foret: *Repleta eſt malis anima mea, & vita mea ſepulchro appropinquavit. Æſtimatus ſum cum deſcendentibus in ſepulchrum* (nam & vocabulum בור vulgò de Sepulchro accipiunt) *Factus ſum — ſicut vulnerati dormientes in ſepulchris.— Poſuiſti me in ſepulchro inferiori* &c. Quæ ſi ita efferantur, vix à ταυτολογία aliqua liberari poſſe videntur. Non negamus quidem, in Codice Hebræo, quando per periphraſin res deſcribitur, eundem ſenſum diverſis verbis non ſemel tantùm vel iterum, ſed aliquoties ſolere repeti: verùm notandum eſt, quod

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-423 4° 1812

non ſemper illud fiat vocabulis plane idem, ſed diverſa plerumque (ſaltem aliquo modo, ne inanis inde ταυτολογία oriatur) ſignificantibus. Quanto rectius verba illa hoc modo intellexeris: *Satiata eſt malis anima mea, & vita mea inferno*, h. e. morti, *appropinquavit. Reputatus ſum cum deſcendentibus in foveam* ſ. *lacum* (Vocabulum בור non præciſe ſepulchrum nec infernum, ſed in genere voraginem aliquam vel capacitatem inferiorem notat, adeoque tam inferno quàm ſepulchro convenire poteſt, quamvis, accurate loquendo, ab utroque differat) *Factus ſum — ſicut confoſſi, jacentes in ſepulchris — Poſuiſti me in lacu inferiori* &c. Aliud eſt שאול, aliud בור, aliud קבר, aliud בור תחתיות, ſingulas voces ſi conſideres, quamvis, quantum ad rem ipſam, ſimul idem certo reſpectu notent, & periphraſticè Mortem circumſcribant.

TANTUM.

---

§. 3. lin. 14. pro *Lampſichi* leg. *Lampſaci.* Ibid. pro *vellet* leg. *velletne.* § 9. lin. 104. pro ἐξηγητικὸν leg. *ſynonymum.* Coroll. 6. l. 9. ante vocem *tamen* inſere *extare.*

Non igitur patriæ tantum ſua lumina terræ
Diſpergit Genii fulgida flamma Tui?
Sed Patre de magno accenſus feliciter ignis
Gliſcit, & in Nato major ubique micat.
Ad tantas ſpes Patris, ad iſtas Dania laudes,
Eximiis quamvis floreat ampla viris,
Et magno doctrinæ ardore, rigente ſub Arcto,
Plus ſatis in media ferveat illa nive,
Eſt minor, in parteſqúe vocatur Julia laudis,
Julia in Europæ tam bene nota plagis.
O! quam nos hilares ſpectamus, quamq́; lubentes,
QuodSophie in gremium ſe dedit ampla Tuum.
Quodq́ue Palæſtinæ cum toto Oriente Camœnæ
Divitias præbent in Tua vota ſuas.
O felix animi & ſtudii! quod cœlica tractas,
Nec ſatiant mentem verba profana Tuam.
Credo, aliquid divini habuit, quæ lingua loquenti
Largita eſt voces ſacra miniſtra Deo.

Diſcere, quæ Latium vetus, aut nunc vinnula Thuſcus
Verba dat, & noſtri Sequanus orbis amor,
Utilitatis habet multum, ſed vana perurit
Gloria, quos ſtudium hoc, & ſine fine, tenet.
Diſcere, queis homini leges dedit arbiter orbis,
Non eſt ambitio, ſed pietatis opus.

Nobil. Dn. LETH variam eruditionem ſuam & linguarum Orientalium peritiam in Academia Julia publicanti l. mq. applaudit

HENRICUS MEIBOMIUS
Med. D. Ejusque & Hiſtoriar. Prof. Publ.

DE Scheol Ebræûm Linguarum incerta periti
Senſa & Theiologûm Myſticus ordo fovent.
Nempe alii eſſe volunt atri cava panda ſepulchri,
Atque alii ſtygii fumida tecta lupi.
Aſt TIBI corde ſedet melior ſententia, LETHE,
O LETHE haud fallax ſpes Patriæ atq; Patris.
Nam, Lingvæ Ebrææ veſtigia plana ſecuto,
Et notat infernum & cœlica regna TIBI.
Hæc is defenſum in cathedra, dubia omnia promtus
Exactè exacto ſolvere judicio.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-423 4° 1812

Perge vias vulgo tritas contemnere, ſummis
Theiologûm Ingeniis ſic potes ire comes.
Perge alacri ſtudio Scripturæ accendere lumen,
Sic Tua vita olim nil niſi lumen erit.

In honorem Nobiliſſimi & non vulgari eruditione conſpicui Dn. Autoris, Convictoris ſui multis nominibus ſvaviſsimi, hæc qualiacunq; gratulabundi adponebant

COMMENSALES MEIBOMIANI.

DAs längſtverſtörte Rom kuckt auß der öden Schantze
Und ſiehet dich mit Luſt in ſeiner Aſche gehn/
Der Teutſche/ Däne/Griech'/ und jetz-beliebte Frantze
Muß recht vergnügt den Fleiß um ſeine Sprache ſehn.
Der alt' Ebreer lacht und ſtreicht den Bart zuſammen/
Der Jude weiß kaum halb/drum ſteht er halb bethört/
Und der Chaldeer ſpricht von deines Geiſtes flammen
Dieweil er ſelber ſchon bekante Wörter hört.
Der Syrer hofft es auch/ gelobt/ dich anzutreiben/
Daß er in Orient dein Lob erheben wil.
Die andern ruffen all: da muß es nicht bey bleiben/
Wir ſtecken ſeinem Ruhm bey uns ein weiter Ziel.

Wozu dem Herrn Autori als ſeinem wertheſtem vertrauten Freund und Tiſchgeſelſchaffter frölich glückwünſcht

Johann Joachim Mecken.

Die

DJe Erde / Lufft/ und Meer/ die zanckten um die
Höllen/
Wo doch ihr rechter Ort/ der Himmel ſtund in
Ruh:
Letzt hieß Euſebie Herrn Leth daß Vrtheil fällen:
Der ſpricht es keinem nicht von allen dreien zu;
Doch ſchlichtet er gewiß daß ungewiſſe zancken/
Vnd ſpricht/ daß auch die Höll der Himmel ſelber ſey:
Derſelbe wil nun gern vor ſolches Vrtheil dancken/
Vnd leget Jhm zu Lohn die Ehren-Krone bey.

Hiermit hat dem Herrn Autori, als ſeinem werteſten Freund
und Tiſchgenoſſen ſchuldigſtermaſſen gratuliren wollen

Paul Eggers
Danus.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-423 4° 1812

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-423 4° 1812